

JÖNKÖPING UNIVERSITY
School of Health and Welfare

Är gräset grönare på andra sidan?

En litteraturstudie om svenska ungdomars attityder till cannabis

HUVUDOMRÅDE: *Socialt arbete*

FÖRFATTARE: *Tobias Hansson & Marko Kuula*

JÖNKÖPING Maj 2019

Förord

Vi vill tacka vår handledare Birgitta Ander för ett stort hjärta och engagemang genom hela processen med uppsatsen. Du har bidragit med mycket tips och information och även lett oss i rätt riktning när vi har varit osäkra. Stort tack!

Våra familjer, nära och kära ska även ha en stor eloge och tack för visad hänsyn när vi har känt att vi har försummat dem i vår strävan att genomföra uppsatsen.

Marko Kuula och Tobias Hansson

Abstract

Title: Is the grass greener on the other side?

Authors: Tobias Hansson & Marko Kuula

Tutor: Birgitta Ander

Examinator: Mats Granlund

In this study, 18 articles have been reviewed and analyzed when it comes to cannabis use and the attitudes of adolescents to the drug in Swedish context. This has been done in the form of a literature study. The purpose was to examine the attitudes of Swedish adolescents to cannabis and how these attitudes relate to Howard Parker's normalization theory. The result has been structured after four of the normalization theory's five dimensions. The conclusions that can be drawn from the study's results are that there is an increased questioning of Swedish drug policy, which in turn has contributed to more liberal attitudes in adolescents and when it comes to cannabis. Half of Swedish schoolchildren have also not received any education in the risks of harm when it comes to the use of tobacco, alcohol and drugs. This could be a direct effect or an indication of why adolescents show more positive attitudes towards drugs. Although the proportion of cannabis users does not increase in Sweden, it can be stated that the frequency of cannabis use has increased significantly recently.

Key words: Cannabis, attitudes, adolescent, normalisation theory

Sammanfattning

Titel: Är gräset grönare på andra sidan?

Författare: Tobias Hansson & Marko Kuula

Handledare: Birgitta Ander

Examinator: Mats Granlund

I föreliggande studie har 18 artiklar granskats och analyserats när det kommer till cannabisanvändning och ungdomars attityder till drogen i svensk kontext. Detta har gjorts i form av en litteraturstudie. Syftet var att undersöka vilka attityder svenska ungdomar uppvisar till cannabis och hur dessa attityder förhåller sig till Howard Parkers normaliseringsteori. Resultatet har strukturerats upp efter fyra av normaliseringsteorins fem dimensioner. Slutsatserna som kan dras utifrån studiens resultat är att det finns ett ökat ifrågasättande av svensk narkotikapolitik, som i sin tur har bidragit till mer liberala attityder hos ungdomar när det kommer till cannabis. Hälften av svenska skolungdomar har inte heller fått någon undervisning i skaderiskerna när det kommer till användning av tobak, alkohol och narkotika. Detta kan vara en direkt effekt eller en indikation på varför ungdomar visar upp mer positiva attityder till narkotika. Även om andelen cannabisanvändare inte ökar i Sverige, så kan det konstateras att frekvensen av cannabisanvändningen har ökat markant den senaste tiden.

Nyckelord: Cannabis, attityder, ungdom, normaliseringsteori.

Innehållsförteckning

Förord.....	i
Abstract	ii
Sammanfattning.....	iii
Inledning.....	1
Den föreliggande studiens fokus	2
Syfte och frågeställning.....	2
Bakgrund	3
Vad är cannabis och vilka är dess effekter?	3
Den svenska ”nollvisionen” och rådande lagar	4
Globaliseringskonceptet.....	5
Cannabis ur ett internationellt perspektiv.....	6
Legalisering eller avkriminalisering – vad är skillnaden?	7
Teoretiskt ramverk.....	8
Normaliseringsteorin enligt Howard Parker	8
Studiens begränsningar	11
Metod	12
Kvalitativ ansats	12
Litteratursökning, datainsamling och urval.....	12
Validitet och reliabilitet.....	15
Etiska överväganden	15
Resultat	16
Tillgång och tillgänglighet till cannabis i Sverige (1)	16
Är substansen lätt att få tag på?	16
Hur ser prisutvecklingen ut?.....	17
Hur ser beslagen ut?.....	18
Andel svenska ungdomar som provat på cannabis (2)	18
Svenska ungdomar och regelbunden droganvändning (3)	21
Attityder till cannabis (4).....	22
Attityder som skapar identitet.....	22
En liberalisering av bruket av cannabis?.....	24
Uppfattningar om risker med cannabisanvändning.....	27
Diskussion	28
Metoddiskussion	28
Resultatdiskussion	29
Tillgång och tillgänglighet till cannabis	30
Andel användare av cannabis.....	31
Regelbunden användning av cannabis	33
Attityder till cannabis	34
Slutsatser	37
Vidare forskning	38
Litteraturförteckning	39
Bilaga 1.....	44

Bilaga 2	60
Bilaga 3	61

Inledning

Cannabis och dess plats i samhället håller idag på att förändras, inte minst i västvärlden. Det finns tendenser av mer liberala attityder och förhållningssätt till drogen. I Sverige kvarstår dock ett totalförbud mot all narkotika (Ekendahl, Karlsson & Månsson, 2018). Liberala attityder bland samhällsmedborgarna har lett till att vissa länder i västvärlden har legaliserat cannabis. Detta visar sig i bland andra Uruguay, vissa delstater i USA samt Kanada. Portugal har inte legaliserat cannabis, men däremot har landet gått mot en avkriminalisering av drogen (UNODC, 2018).

I Storbritannien utfördes en serie av studier mellan åren 1991–1998 för att undersöka trender i andel användare och attityder till narkotika. Detta resulterade i utformandet av normaliseringsteorin och som används för att kunna påvisa om ett samhälle har blivit normaliserat när det gäller narkotika (Parker, Williams & Aldridge, 2002).

Normaliseringsteorin är uppbyggd av fem dimensioner, vilka är: Tillgång och tillgänglighet till droger, andel användare, andel regelbundna användare, attityder till droger samt kulturell påverkan på attityderna. Alla dessa dimensioner måste uppfyllas för att kunna påstå att en normalisering har skett i ett samhälle (Parker, Williams & Aldridge, 2002). Samtidigt menar Ekendahl et al. (2018) att svensk narkotikapolitik förs efter premisserna att det anses att unga människor tillhör den målgrupp som är särskilt sårbara för cannabisrelaterade skador.

Forkby, Olausson och Turner (2013) menar att ungdomstiden är förknippad med en identitets- och utvecklingsfas. Ungdomens attityder påverkar och påverkas i hög utsträckning av vänskapskretsen och de grupper ungdomen tillhör. Lusten att prova på förbjudna saker kan ses som ett sätt att utöka sina erfarenheter innan vuxenlivet. Ungdomstiden innefattar även en övergång från den trygga familjen till att bli mer självständig och samtidigt ställas inför kontexter där en mer liberal attityd till saker existerar. Denna process kan medföra att en del ungdomar reagerar men även agerar på ett sätt som strider mot vardagliga värderingar och normer. UNODC (2018) betonar att forskning pekar mot att 12-14 åringar upp till 15-17 åringar befinner sig i en riskzon för att komma att använda sig av narkotika. Många ungdomar använder droger för att hantera sociala och psykologiska utmaningar som de utsätts för under olika ungdomsfaser i deras utveckling från ungdom till ung vuxen. Ett narkotikabruk under

utvecklingsfasen kan påverka utvecklingen negativt. Dock visar forskning att en stor majoritet av ungdomarna inte använder narkotika.

En rapport av UNODC visar på att år 2016 använde sig 275 miljoner människor i åldersgruppen 15-64 år sig av narkotika runt om i världen. Detta betyder att 1 individ av 20 brukade narkotika det senaste året. Cannabis i sin tur har använts av 5,6 % av jordens befolkning det senaste året. 13,8 miljoner ungdomar mellan 15-16 år använde cannabis under det senare året (UNODC, 2018). Enligt CAN (2016) är cannabis den mest vanligt förekommande olagliga drogen i Sverige.

Den föreliggande studiens fokus

Med detta som bakgrund blev vi nyfikna på hur konceptet normalisering kring cannabis och framförallt ungdomar ser ut från ett svenskt perspektiv. Den föreliggande studien inriktar sig på ungdomar mellan 15-25 år och när det kommer till attityder till cannabisanvändning. Albarracin, Johnson, Zanna och Kumkale (2005) betonar att begreppet attityd kan ses som ett verktyg för att förstå hur människor tänker, handlar och orienterar sig i sin sociala omgivning. Dessa formas sedan av erfarenheter samt påverkas indirekt av den kontext individen befinner sig inom.

Genom en litteraturstudie har vi sammanställt den tidigare forskningen i svensk kontext när det kommer till cannabisanvändning bland ungdomar i Sverige. Detta ställer vi mot Parkers normaliseringsteori i försök att identifiera vilka trender, attityder och förhållningssätt som råder i Sverige när det kommer till cannabis. Ämnet kan anses vara relevant för att skapa en förståelse för svenska ungdomars attityder till cannabis. Samtidigt kan en sammanställning av tidigare forskning leda till att nya idéer till framtida forskningsprojekt öppnas upp. Den föreliggande studien kan även anses vara relevant till socialt arbete, eftersom all narkotika är olaglig i svensk kontext. Enligt svensk lag är narkotika kriminaliserat och användning av narkotika ses därmed som ett lagbrott. En ungdom som begår ett lagbrott riskerar att få en dom, men även att socialtjänsten kopplas in frivilligt eller ofrivilligt.

Syfte och frågeställning

Syftet med den föreliggande studien är att vi genom en litteraturstudie undersöker svenska ungdomars attityder till cannabis. I denna studie menas ungdomar som ligger mellan åldrarna 15-25 år. Samtidigt strävas efter en förståelse i hur dessa attityder förhåller sig till Howard Parkers normaliseringsteori i en svensk kontext. Våra frågeställningar lyder:

- Vilka attityder har svenska ungdomar till cannabis enligt litteraturen?
- Hur kan dessa attityder förstås utifrån Howard Parkers normaliseringsteori?

Bakgrund

I det här avsnittet presenteras relevant information och fakta som föreliggande studie behandlar. Detta görs för att underlätta för läsaren att få en fördjupad förståelse för studien i sin helhet. En beskrivning av cannabis följs av en belysning om cannabis kan vara en inkörsport till tyngre droger. Därefter beskrivs den svenska nollvisionen och globaliseringskonceptet. Avslutningsvis redovisas cannabis ur ett internationellt perspektiv samt en redogörelse på skillnaden mellan legalisering och avkriminalisering.

Vad är cannabis och vilka är dess effekter?

Cannabis är ett samlingsnamn för marijuana, hasch och hascholja och ämnen som cannabis består av kan påverka psyket (CAN, 2016). Den är Europas mest använda olagliga drog och anses vara mindre skadlig än många andra olagliga droger (Karlsson, Ekendahl, Gripe & Raninen, 2019). Även om cannabis av tradition har ansetts som en lätt drog, så finns det negativa biverkningar kopplat till drogen. Redan under 1960-talet relaterades cannabisbruk till negativa sociala och relationsmässiga konsekvenser, vilka innebar att individen kunde förlora sin livsenergi och motivationen till att ta för sig saker. Senare forskning har kretsat kring cannabisens påverkan på hjärnan och de sociala, psykologiska och beteendemässiga följderna ett cannabisbruk innebär. Genom denna forskning har cannabisens status som en lätt drog börjats att omvärderas (Forkby et al., 2013).

Enligt Forkby et al. (2013) och Ramström (2007) är hjärnan mer sårbar under tonåren och att debutåldern för cannabis har sjunkit i åldrarna innebär ökade risker för beroende, psykiatriska och psykosociala bieffekter. Starkare cannabis och högre frekvent användande

kan också bidra till att unga människor är mer utsatta. CAN (2016) menar på att forskning ger ett visst stöd för att unga cannabisanvändare kan drabbas av hjärt- och kärlsjukdomar, som annars ligger lågt i riskzonen för att drabbas av detta tillstånd. Cannabisanvändning ger även en akut försämrad koordinationsförmåga, vilket ökar risken för trafikolyckor.

I sin metaanalys om det finns något samband mellan cannabis och lungcancer drar Khalid, Rajae, Hicham och Herrak (2014) slutsatserna att cannabisbruk, med eller utan tobaksrökning, har ett samband med ökad risk för lungcancer. Det menas även på att över en miljon människor dör i lungcancer varje år och att denna fråga bör ha en stor betydelse för folkhälsan, då cannabisbruket tenderar att öka globalt, samtidigt som det pågår debatter i världen om en legalisering eller fortsatt förbud mot cannabis. Forkby et al. (2013) lyfter även fram att cannabis anses höra till de narkotiska preparaten som i störst utsträckning kan ge upphov till psykisk ohälsa och därmed en samsjuklighet i form av missbruk, beroende och psykisk ohälsa. Greydanus och Merrick (2016) i sin tur betonar att användning av cannabis även kan ge en förbättring av vissa hälsoförhållanden. Cannabis används ibland som botemedel för inflammation samtidigt som den kan ge smärtlindring. Drogen kan även vara ett hjälpmedel mot sjukdomarna epilepsi och MS.

Den svenska "nollvisionen" och rådande lagar

Den svenska regeringen arbetar för en vision om ett narkotikafritt samhälle och all narkotika klassas som olagligt (Kegö & Leijonmarck, 2013). Lagar som har reglerat narkotika har funnits länge i Sverige, men dagens narkotikastrafflag (SFS 1968:64) trädde i kraft 1968. Narkotikastrafflagen reglerar innehav, överlåtelse och framställning av narkotika. Lagen har sedan 1988 även reglerat konsumtionen av narkotika.

Narkotikastrafflagen kategoriserar fyra stycken huvudbrott: "normalbrott", "ringa narkotikabrott", "grovt narkotikabrott" och "synnerligen grovt narkotikabrott". Det senare brottet lades till den 1 juli 2016 (Brottsförebyggande rådet, 2012).

Traditionellt har det funnits ett stort stöd i Sverige för landets strikta lagstiftning mot cannabis och de potentiella farorna med drogen. Alla politiska partier, men även majoriteten av den svenska befolkningen, har enats mot drogen. Under den senaste tiden har dock forskare och politiker runt om i världen påstått att cannabis inte är lika farligt

som andra tillåtna droger, som alkohol och tobak, samt att dess användning kan vara fördelaktigt ur ett medicinskt perspektiv. Cannabis har därmed blivit ett hett diskussionsämne internationellt, som även har skapat debatter i Sverige. Sveriges sätt att handskas med cannabis har kritiserats hårt internationellt då det anses att Sveriges hårda narkotikapolitik är kontraproduktivt. En kriminalisering av droger sägs göra mer skada än nytta. Ur ett internationellt perspektiv anses Sverige vara ett liberalt land som vanligtvis, men dock felaktigt, även tros inkludera cannabispolitiken. Den här kontrasten, kombinerad med det dalande stödet mot cannabisförbudet, gör Sverige till en unik kontext när det kommer till relationen till cannabis (Månsson, 2017).

Globaliseringskonceptet

Idag lever vi i en globaliserad värld. Globaliseringen innebär att världen har ”krympt” och samtidigt ändrat många människors sätt att leva. Säkerhetspolitik (2013) menar att människor, varor och pengar rör sig betydligt lättare idag än tidigare mellan länder och kontinenter. Vi blir alltmer en integrerad del av ett globalt teknologiskt och ekonomiskt nätverk samtidigt som vi blir mer och mer beroende av varandra. Globaliseringen har inte bara effekter ekonomiskt sett, utan alla samhällets delar påverkas, från politik, kultur till kriminalitet. Vilka effekter som globaliseringen leder till är föremål för hetsiga debatter i samhället. Liberala förespråkare av globaliseringen menar på att staternas betydelse kommer att minska och en global politik blir då mer aktuell. Vi blir samtidigt mindre benägna att identifiera oss med det land vi är födda i. Vi tar del av film, musik och media från andra länder men även intryck från jordens alla hörn och dessutom har vi möjligheter att röra oss fritt över gränserna. Detta medför att vi blir ”världsmedborgare” istället för ”svenskar”.

Eftersom vi är världsmedborgare och tar intryck från alla delar av världen, kan detta innefatta att även våra attityder blir påverkade av ändrad lagstiftning i andra länder som exempelvis narkotikalagstiftningen. I egenskap av en världsmedborgare kan det vara svårt att förhålla sig till att det skiljer sig åt i lagstiftningen länder emellan, vilket kan innebära att nu när USA och Kanada har en mer liberal syn på cannabis, kan detta påverka hur svenska ungdomar förhåller sig till cannabis.

Cannabis ur ett internationellt perspektiv

Enligt Shi, Lenzi & An (2015) är cannabis den mest populära narkotikan som används världen över när det kommer till olagliga droger. Det är uppskattat att ungefär 125-203 miljoner människor använder drogen. Författarna menar att användandet är dominerande bland ungdomar, och i Europa samt Nordamerika har i genomsnitt 16,4 % av pojkarna och 12 % av flickorna använt cannabis vid 15 års ålder. 3 % av pojkarna och 0,8 % av flickorna använder drogen regelbundet. Utifrån deras studie har det påvisats att Kanada är det landet som har högst antal användare av cannabis i världen, där 35 % av ungdomarna i tidiga tonåren någon gång har använt substansen. När det kommer till regelbunden användning av cannabis har Kanada också de högsta siffrorna som ligger på 8,9 %. Det landet som enligt studien uppvisar de lägsta siffrorna är Makedonien, där 3,9 % har använt sig av drogen under sin livstid och siffran för regelbunden användning är 0,32 %.

Månsson (2017) skriver att flera länder i Europa har avkriminaliserat cannabis, exempelvis Portugal och Italien, och att det i en del länder har skett en legalisering. Government of Canada (2016) menar att cannabis i flera länder anses vara mer eller mindre normaliserat vilket i sin tur har bidragit till att länderna har gått mot en legalisering av drogen.

Parker et al. (2002) har utformat en normaliseringsteori för att se om ett samhälle är normaliserat när det kommer till narkotika. Med detta menas att tillgång och tillgänglighet och attityder till droger undersöks samt om andelen narkotikabrukare kommer till så höga nivåer att det kan påstås att ett samhälle har blivit normaliserat. Författarna genomförde en studie bland ungdomar och unga vuxna mellan åren 1991-1998 i Storbritannien där det kunde konstateras att en alltmer accepterande hållning till droger och främst cannabis bland unga var ett faktum. Ett stort antal ungdomar i Storbritannien ansåg även att cannabis bör avkriminaliseras.

Med Parkers normaliseringsteori som utgångspunkt har det bedrivits en del forskning i ämnet om ett samhälle kan anses vara normaliserat när det kommer till cannabis. Sandberg (2012) har undersökt, mellan åren 2006-2010, om cannabis är normaliserat i Norge. Det har pågått en normaliseringsdiskurs, som har tolkats som en indikation på att cannabis har blivit en normal del i den vanliga kulturen bland ungdomar i Norge. Studien visar att en normalisering av cannabis enbart kan kopplas samman till vissa subkulturer i

Norge och att det generellt inte har skett en normalisering i landet. Cannabisbrukarna får oftast motivera sitt användande och det finns indikationer på att användarna ses som avvikare i samhället.

Järvinen och Demant (2011) kommer fram till sin studie i Danmark, mellan åren 2004-2008, att attityderna till cannabis genomgår en förändring mellan åldrarna 14-19 år. 14-15 åringar ritlar fram en tydlig gräns mellan alkohol och olagliga droger inklusive cannabis, medan 18-19 åringar jämför cannabis med alkohol och klassar cannabis som en "lätt" drog. Författarna menar på att deras version av normalisering inte innebär att majoriteten av ungdomarna använder cannabis utan mer att cannabisbruk ses som legitimt av både användare och icke-användare. Från att i 14-15 års ålder avvisa cannabis till att i 18-19 års ålder omfatta experimentell cannabisbruk innebär en förändring i uppfattningarna om riskerna av användningen. Studiens resultat kring normalisering bland ungdomar i Danmark innefattar att det sker en förändring, från negativa eller ambivalenta attityder hos den yngre målgruppen, till övervägande accepterande attityder bland 18-19 åringar. Drogbruk är inte enbart kopplat till enskilda erkännanden och beslut, utan kan ses som i ett större sammanhang. Ungdomar experimenterar med droger eftersom deras omgivning och sociala nätverk accepterar drogbruk och innehar attityder som uppmuntrar droganvändning.

Sznitman (2008) har studerat normaliseringsbegreppet kring droganvändning i Sverige, där författaren kommer fram till slutsatsen att Sverige inte börjar närma sig ett stadié där droganvändning är normaliserat. Denna slutsats grundar sig på statistik kring användarantal, Sveriges prohibitionistiska syn på narkotika, och allmänhetens attityder kring användandet av narkotika. Trots denna slutsats menar Sznitman (2008) att normaliseringsbegreppet fortfarande är relevant i en svensk kontext. Detta eftersom narkotika i Sverige fortfarande har en låg status inom nationen och att det finns tecken på förändringar i attityder kring substansanvändning. Författaren menar vidare på att ytterligare forskning kring attityder mot narkotika i allmänhet kan bidra till en djupare och nyare förståelse kring ämnet.

Legalisering eller avkriminalisering – vad är skillnaden?

Legalisering innebär att något olagligt istället blir lagligt. Goldberg (2011) menar att när det kommer till att legalisera narkotika, så avser en legalisering inte att narkotikan släpps

helt fritt. Istället betyder en legalisering en övergång från ett förbud till andra regleringar. Med andra ord innebär en legalisering att innehav, konsumtion och även en produktion och/eller försäljning kan strykas från brottsbalken.

Enligt Government of Canada (2016) handlar avkriminalisering om att avskaffa straffrättsliga påföljder för vissa brott. Dessa brott kan exempelvis vara innehav av narkotika. Straffrättsliga påföljder kan ersättas med administrativa påföljder, såsom böter. Detta upprätthåller olagligheten av narkotika, men förhindrar individen att hamna i kriminalregistret för innehav av narkotika. Vid en avkriminalisering förblir försäljning, produktion och distribution av narkotika en kriminell verksamhet. Kriminella organisationer har en fortsatt roll som producent, säljare och distributör och användaren löper därmed en risk för faror, då det exempelvis kan råda en osäkerhet om styrkan på drogen.

Teoretiskt ramverk

I det här avsnittet lyfter vi fram en teoretisk utgångspunkt som kan anses vara relevant för den föreliggande studien och som samtidigt ramar in våra frågeställningar. Haskuka, Arenliu och Kelmendi (2018) skriver att Howard Parkers normaliseringsteori har använts av forskare i relativt stor utsträckning sedan den utformades år 2002. Det finns forskning som talar för att normaliseringsteorin är som mest effektiv när narkotikaanvändningen i samhället och bland befolkningen överstiger 40%.

Normaliseringsteorin enligt Howard Parker

Ursprungligen utvecklades termen normalisering i Danmark under 1950-talet i syfte att skapa normala levnadsvillkor för personer med inlärningssvårigheter. Termen har allteftersom blivit mer inflytelserik i utvecklingen av serviceinsatser för missgynnade grupper och särskilt för personer med ett funktionshinder. I huvudsak handlar normalisering om stigmatiserade eller avvikande individer eller grupper, som ingår i så många vardagliga aktiviteter som möjligt, från livsstil och rutiner till ekonomiska och miljömässiga levnadsstandarder. Under mitten av 1990-talet presenterade författarna tillämpningen av begreppet normalisering som ett sätt att utforska och samtidigt förklara en aldrig tidigare skådad ökning av unga britters involvering i narkotika (Parker et al., 2002). Den första studien genomfördes mellan åren 1991-1995, då

undersökningsspersonerna var mellan 14-18 år. Sedan följer författarna upp sin första studie med en ny studie, med samma undersökningsspersoner, men med skillnaden att undersökningsspersonerna nu är unga vuxna. Studien handlar dels om ungdomars och unga vuxnas attityder kring användning av droger, men även om tillgång och tillgänglighet till droger. Syftet med studien kan även beskrivas som att forskarna vill undersöka hur "vanliga" brittiska ungdomar växer upp med avseende på introduktionen till droger och den efterföljande konsumtionen av alkohol och olagliga droger. Studien behandlar även livsstil och fritid och hur olagliga droger relaterar till dessa. Det brittiska samhället lever under förutsättningarna att droger och användning av droger är olagligt enligt lag, men att droganvändningen blivit alltmer accepterat i samhället. Syftet med Parkers, Williams och Aldridges studie var även att undersöka om det har skett en normalisering av droger i samhället, framförallt cannabis, och om detta kan fastställas utifrån normaliseringsteorin (Parker et al., 2002).

Enligt Parkers et al. (2002) synvinkel kan normalisering liknas vid ett mångdimensionellt verktyg, där kulturella perspektiv och förändringar i socialt beteende inkluderas och i deras studie med en inriktning mot ett olagligt narkotikamissbruk och dess användare.

Normalisering kan förstås som en tvåvägsgata. Cigarrettrökning som exempel, som blev normaliserad under förra seklet, även om det endast var strax över majoriteten av befolkningen som rökte, där rökare tolererades och accepterades av icke-rökare. Rökning involverade både män och kvinnor och blev utbredd i alla samhällsekonomiska sektorer. Idag tolereras och accepteras inte rökning lika enkelt och rökarnas utrymme blir mer begränsat samtidigt som deras vanor alltmer utmanas. Det kan även påstås att rökare i vissa fall stigmatiseras nuförtiden, som att de har ett antisocialt beteende.

Normaliseringsteorin är uppbyggd av fem dimensioner.

- Tillgång och tillgänglighet till droger.
- Andelen som har provat på droger.
- Andelen som använder sig av droger regelbundet.
- Attityder gentemot droger.
- Kulturell påverkan på attityder.

Alla dessa dimensioner skall vara uppfyllda för att kunna påstå att en normalisering har skett. (Parker et al., 2002).

I den första dimensionen betonar Parker et al. (2002) att tillgång och tillgänglighet till narkotika är en förutsättning för att kunna påstå att en normalisering har skett. Detta kan påvisas t.ex. genom att priserna på narkotika förhåller sig stabila, men även att priserna har sjunkit på vissa narkotiska preparat. Detta kan resultera i en ökad användning av narkotika. I studien finner författarna att polisens beslag av narkotika har ökat markant i jämförelse med tidigare vilket kan vara en indikation på en ökad tillgång och tillgänglighet till narkotika vilket även resulterar i en ökad användning. Parker et al. (2002) lyfter fram att de brittiska ungdomarna och unga vuxna får tillgång till narkotika genom vänner och vänners vänner, som har kontakter med personer som säljer narkotika. En stor del av ”fritidsanvändare” av narkotika behöver därigenom inte ha någon som helst kontakt med de kriminella försäljarna. Tillgång och tillgänglighet kan även mätas genom att sammanställa statistik om antal tillfällen som individer blir erbjudna att köpa/ använda sig av narkotika.

I den andra och tredje dimensionen nämns andelen individer som har provat på droger samt använder sig av droger regelbundet. Studien visar tydligt på att det har skett en ökning i Storbritannien mellan studiens första år då andelen som har provat på narkotika var 22 % jämfört med studiens sista år då andelen låg på 32 %. Författarna menar dock att det är svårt att påvisa antalet ungdomar och unga vuxna som har ett regelbundet användande av narkotika. Vad som däremot kan konstateras är att siffrorna ökade ju äldre undersökningspersonerna blev (Parker et al., 2002). Bachman, Johnson och O'Malley (1998) menar att normaliseringsteorins enklaste dimension, för att påvisa att narkotikaanvändningen har blivit normaliserat, är när utbredningsnivåer mäts. Det finns forskning som har lagt tonvikt på att mäta utbredningsnivåer för narkotikaanvändning och när siffrorna kommer i närheten av 50 % så kan detta vara en indikation på en normalisering av droger i samhället.

Normaliseringsteorins fjärde dimension handlar om attityder gentemot droger. Parker et al. (2002) menar på att en icke-användare av narkotika kommer i kontakt med narkotika oavsett om individen själv inte använder sig av droger. Detta påverkar individens attityder gentemot narkotika. Författarna beskriver detta som att ungdomarna och unga vuxna innehar en allt mer accepterande och tolererande syn på cannabis, framförallt när

användandet av cannabis är måttligt. Detta styrks även av annan forskning som författarna refererar till i sin studie.

Parker et al. (2002) nämner i sin femte dimension en kulturell påverkan av attityder. Med detta menas till vilken grad kulturen anpassar sig efter något som räknas som ett lagbrott och hur det påverkar attityderna när det kommer till acceptansen för användningen av droger. Författarna betonar att olika kulturella betingelser i samhället så som media, tv-serier, politik och musik tenderar att bidra till att göra något olagligt till accepterat. I dagens tv-serier och musikbransch skildras droganvändning som något vanligt förekommande och samtidigt en avkopplande aktivitet. Gränser flyttas mellan vad som är tillåtet och vad som är otillåtet.

Slutsatser som Parker et al. (2002) drar från sin studie är att det finns en allt mer accepterande syn på droger när det handlar om ett kontrollerat samt måttligt användande av cannabis bland ungdomar och unga vuxna i Storbritannien. En annan slutsats som dras är att undersökningspersonerna ofta anser att cannabis bör avkriminaliseras. Fokus borde istället ligga mer på att komma i bukt med tyngre droger och ett missbruk och beroende som ofta blir följden av dessa droger. Studien visar även på att cannabis är mest normaliserad av alla droger i Storbritannien.

Studiens begränsningar

Howard Parkers normaliseringsteori utgår från fem dimensioner. Alla fem dimensioner i normaliseringsteorin ska vara uppfyllda för att kunna påvisa att narkotikaanvändningen i ett samhälle är normaliserat. Av utrymmesskäl och tidsbrist i den föreliggande studien exkluderas en av dessa dimensioner, nämligen kulturell påverkan på attityder. Detta motiveras genom att den föreliggande studien inte undersöker om narkotikaanvändningen är normaliserad i en svensk kontext. Samtidigt inkluderar den kulturella påverkan på attityder för stora områden att studera för att kunna undersökas i den föreliggande kandidatuppsatsen. En kulturell påverkan på attityder innefattar massmedia, tv, politik samt musik.

Metod

I följande avsnitt presenteras hur vi har gått tillväga för att nå våra resultat i studien. En redogörelse görs även för hur forskningsetiska aspekter uppfylls samt hur vi tänker oss uppfylla kvalitetskriterier. Eftersom den föreliggande studien har en avsikt att undersöka svenska ungdomars attityder till cannabis och hur attityderna förhåller sig till Howard Parkers normaliseringsteori valde vi en kvalitativ datainsamlingsmetod i form av en litteraturstudie. Det menar vi är en bra metod för att få en översikt i ungdomars attityder och som även kan bidra till framtida forskning.

Kvalitativ ansats

Som metod för att göra denna studie har vi valt en kvalitativ forskningsmetod. Yin (2013) menar att fördelen med en kvalitativ studie är att den möjliggör djupstudier i ett brett antal ämnen. En annan fördel med kvalitativ metod jämfört med kvantitativ metod är att den ger en mer fördjupad insyn. Widerberg (2002) menar att om ett område önskas belysas med utgångspunkten och viljan att utforska vad ett fenomen handlar om, eller vad det kan finnas för samband och skillnader, så är det passande att använda sig av en kvalitativ metod. Syftet med att göra en litteraturstudie är enligt Backman (2008) att sammanställa tillgänglig forskning inom ett specifikt område. Ett annat vanligt syfte med en litteraturstudie är att ett forskningsfält kan behöva utökas med ett nytt perspektiv.

Det har inte varit möjligt att täcka all befintlig forskning inom området, men våra valda artiklar bidrar till en översiktsbild, samt att översikten kan vara vägledande för ny forskning.

Valet av litteraturstudie är motiverat utifrån att vi anser att det är den mest passande metoden för att uppnå studiens syfte, men även att få svar på våra frågeställningar.

Litteratursökning, datainsamling och urval

I samråd med bibliotekarie på Jönköping Universitys bibliotek gjordes ett val av databaser och sökord för att finna vår empiri till resultatet. Databaserna som har använts i den föreliggande studien är ProQuest, Scopus samt Jönköpings högskoledatabas Primo.

Sökorden som användes var: Cannabis AND Sweden AND use AND attitudes.
Sökningen begränsades till år 2010, då vi ville att studien skulle förhålla sig till nyare studier. Sökningen begränsades även med att sökorden skulle finnas med i de vetenskapliga artiklarnas abstract. Vidare var kravet att artiklarna skulle finnas i fulltext samt vara Peer-reviewed.

Jönköping University (2010) menar att om en utveckling ska ske inom ett särskilt ämnesområde så måste forskningsresultat både prövas och spridas. Med den anledningen är det av vikt att följa vad som händer inom forskningen. Det kan ske bland annat genom vetenskapliga tidskrifter. En vetenskaplig tidskrift kännetecknas av att den har ett råd av granskare (referees) som räknas som experter inom ämnesområdet. Dessa referees granskar sedan de inskickade artiklarnas kvalitet, både vetenskaplig och innehållsmässig/språklig och bedömer om artikeln ämnesmässigt hör hemma i tidskriften. Denna process benämns peer review och syftar till att säkerställa den vetenskapliga kvaliteten.

Sökningen i ProQuest gav en träfflista på 9 vetenskapliga artiklar. Sökningen i Scopus gav oss en träfflista på 30 artiklar och sökningen i Primo gav en träfflista på 8 artiklar. Titlarna på artiklarna granskades av båda författarna för att avgöra om de var relevanta för den föreliggande studien. Dem som inte ansågs relevanta sorterades bort. Detta motiveras genom att de vetenskapliga artiklar som sorterades bort handlade bland annat om cannabis i förhållande till olika sjukdomstillstånd, eller att innehållet i artiklarna undersökte andra former av narkotika och inte cannabis. Den föreliggande studien undersöker ungdomars attityder till enbart cannabis, inte till annan narkotika.

De valda vetenskapliga artiklarnas abstract lästes sedan av båda författarna för att få en större insikt i artikeln. Utifrån artiklarnas abstract togs gemensamma beslut kring vilka artiklar som skulle läsas i sin helhet. De studier som talade för studiens syfte och som handlade om svenska ungdomars attityder till cannabis valdes ut för att inkluderas i empirin. 7 artiklar valdes ut för att inkluderas i empirin. Exklusions- och inklusionskriterier redovisas i bilaga 3.

Sökningar:

Databas och årtal	Sökord	Träffar och lästa abstracts	Utvald empiri
Proquest 2010	Cannabis AND Sweden AND Use AND Attitudes	Träffar: 9 Läst: 9	3 artiklar
Scopus 2010	Cannabis AND Sweden AND Use AND Attitudes	Träffar: 30 Läst: 14	1 artikel
Primo 2010	Cannabis AND Sweden AND Use AND Attitudes	Träffar: 8 Läst: 6	3 artiklar

Eftersom 7 artiklar inte räcker för att uppfylla kriterierna för att kunna genomföra studien på ett tillfredsställande sätt, så gjordes nya sökningar, med samma begränsningar som tidigare, men med nya sökord på databaserna ProQuest, Scopus och Primo. Sökord som användes var: Cannabis, Sweden, adolescence och attitudes.

Trots att sökorden användes i olika kombinationer samt att årtalen justerades fann vi inte några ytterligare artiklar som talade för studiens syfte att inkludera till vår empiri. Då inga artiklar användes så redovisas inte dessa sökningar i ett flödesschema.

På grund av detta genomfördes ett ändamålsenligt urval i form av ett snöbollsurval. Detta för att hitta vidare relevant empiri för den föreliggande studien. Denna strategi utgår ifrån en snöbollseffekt där relevant empiri hittas utifrån de vetenskapliga artiklar som redan hämtats in (Denscombe, 2014). Detta snöbollsurval resulterade i 3 stycken vetenskapliga artiklar, 5 stycken forskningsrapporter, 1 doktorsavhandling och 2 stycken rapporter från Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN). Slutligen gav detta oss 18st former av empiri till denna studie. Se bilaga 1 för sammanställning av valda artiklar. Jönköping University (2010) skriver att vetenskapliga forskningsresultat ofta publiceras i

form av artiklar. Dock kan publiceringen även ske i form av vetenskapliga avhandlingar, böcker, forskningsrapporter och konferenspublikationer.

CAN:s rapportserie görs på uppdrag av socialdepartementet. Undersökningarna görs varje år i form av anonyma individuella enkäter i klassrummen kring skolelevs drogvanor (Zetterqvist, 2018). Dessa två rapporter från CAN, som inkluderades i studiens empiri, är inte vetenskapliga i sin form, då det inte går att utläsa om dessa rapporter har blivit peer-reviewed eller inte. Författarna till den föreliggande studien valde trots detta att inkludera dessa rapporter då de talade starkt till studiens syfte, samt att dessa rapporter fanns med i empirin i de andra artiklarna som är peer-reviewed.

Validitet och reliabilitet

Enligt Jacobsen och Sandin (2002) måste undersökningar utifrån en kvalitativ ansats kritiskt granskas för att bedöma om slutsatserna är något som det går att lita på. Författarna menar att det ofta talas om validitet och reliabilitet, men dessa termer är mer inriktade på kvantitativa studier. I kvalitativa studier kan vi förhålla oss till giltighet och tillförlitlighet, vilket betyder ett kritiskt förhållningssätt till kvaliteten på datan som har samlats in. Jacobsen och Sandin (2002) skriver att en central del av den kritiska granskning som ska göras är att ifrågasätta om man har fått tag på de "rätta" källorna. Med detta menas att empirin ska ligga så nära det studerade fenomenet som möjligt och ifrågasätta uppgiftslämnarens kunskap inom området, samt att validera källornas vilja att ge riktig information.

Friberg (2017) menar att en nackdel med att genomföra litteraturstudier är att ett begränsat antal av relevant forskning används. Detta kan göra att författarna till studien väljer att använda litteratur som stödjer författarens egna åsikt.

Detta har reflekterats över i den föreliggande studien i förhoppning om att den inte ska färgas av våra personliga åsikter, så som Friberg (2017) nämner som en potentiell risk i denna typ av studie.

Etiska överväganden

Majoriteten av materialet i empirin till den föreliggande studien har innan publicering genomgått granskning och har blivit godkända utifrån forskningsetiska principer.

Eftersom vår studie kommer att beröra vetenskapliga artiklar och forskningsrapporter så kommer vi inte att behandla känsliga personuppgifter eller involvera forskningspersoner.

Jacobsen och Sandin (2002) uppger dock att en viktig del inom forskningsetiken är att, i den utsträckning som möjligt, återge resultat och andra delar av en studie i rätt sammanhang. Om inte detta görs så klassas detta som etiskt förkastligt och är i strid med forskningsmässiga principer. Det är inte fullt möjligt att återge en studie i dess absolut fullständiga kontext då det krävs en presentation av studiens totala struktur och innehåll. Det går dock att presentera ett resultat i den mening som det var menat och undvika att ta saker ur sitt sammanhang. Detta är något vi som författare har tagit till oss och kommer att respektera i största möjliga grad.

Resultat

Vi har valt att dela in och redovisa resultatet i fyra teman, vilka är: Tillgång och tillgänglighet av cannabis, andel som har provat på cannabis, andel som använder sig av droger regelbundet samt attityder till cannabis. Temana bygger på Howard Parkers normaliseringsteori och dess fem dimensioner. Av utrymmesskäl samt tidsaspekten har den femte dimensionen, den kulturella påverkan av attityderna utelämnats. Det kulturella inkluderar media, tv, politik samt musik och upplevs som en för stor del att ta med i denna kandidatuppsats. Siffrorna bredvid rubrikerna är till för att man ska kunna orientera sig i artikelmatrisen.

Tillgång och tillgänglighet till cannabis i Sverige (1)

I den första dimensionen i Parkers normaliseringsteori är den första indikatorn av en normalisering kring tillgång och tillgänglighet. Enligt Parker undersöks detta genom att se huruvida polisens beslag av substansen har ökat eller inte. Även priser på narkotika kan ge en indikation på normalisering och då genom att de har hållit sig stabila över tid eller sjunkit. En annan indikator är också hur lätt det är för individer att få tag på substansen.

Är substansen lätt att få tag på?

I Bullocks (2004) studie framkommer att eleverna ansåg att det var relativt lätt att få tag på och samtidigt köpa cannabis. På en femgradig skala från "Väldigt lätt" upp till "Nästan omöjligt" svarade 67,1% av eleverna på de två första indikatorerna "Väldigt lätt" och "Hyfsat lätt". Detta visar på att mer än hälften av eleverna anser det enkelt att skaffa

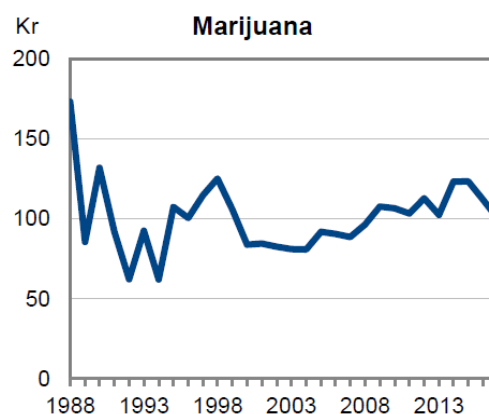
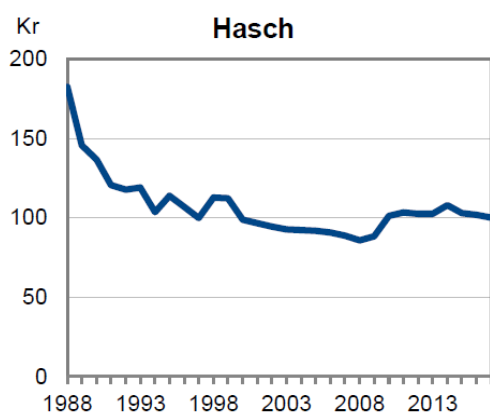
cannabis om man så önskar. Studien visar också på att de elever som hade rapporterat att de hade använt drogen tidigare, ansåg att det var lättare att skaffa drogen än de som aldrig hade brukat. Statens Folkhälsoinstitut (2011) menar på att när det kommer till i vilken utsträckning människor använder narkotika så har den fysiska tillgängligheten av narkotika stor betydelse. Det har visat sig att om narkotika är lättillgänglig så bidrar det till att fler ungdomar provar narkotika.

Statens Folkhälsoinstitut (2011) lyfter även fram att både pris och tillgängligheten av narkotika påverkas av smuggling, internationell och inhemsk produktion samt internethandel. Om det finns etablerade platser där köp och försäljning av narkotika förekommer påverkas även den fysiska tillgängligheten. Även normer och narkotikalagar påverkar tillgängligheten av narkotika i ett samhälle. Om det finns en restriktiv lagstiftning som kriminaliserar produktion, försäljning, innehav och bruk minskar antal narkotikaanvändare. Det har även en betydelse om lagbrotten åtgärdas snabbt.

Hur ser prisutvecklingen ut?

Det är svårt att säkerställa att priset på narkotika påverkar bruket, eftersom allt bruk av narkotika är kriminaliserat i Sverige. Dock har det visat sig att ett högt pris kan begränsa ungdomars bruk, då ungdomarna hamnar i en extra priskänslig grupp (Statens Folkhälsoinstitut, 2011).

Ser man till prisutvecklingen av cannabis menar Guttormsson & Zetterqvist (2018) i sin studie att prisutvecklingen på hasch & marijuana har haft en relativt lika prisutveckling. År 1988 låg gatupriset på ca 170;-/gram. År 2017 låg gatupriset på ca 100;-/gram. Denna prisutveckling har dock inte varit stabil.

Hur ser beslagen ut?

Tillverkning och odling av narkotika sker i stor utsträckning utanför Sveriges gränser och påverkas genom internationellt samarbete. Det kan påstås att tillgången till narkotika har ökat de senaste åren. Detta visar sig både genom att priserna på narkotika har sjunkit samtidigt som polisens och tullens narkotikabeslag har ökat (Statens Folkhälsoinstitut, 2011).

Guttormsson & Zetterqvist (2018) har tagit fram statistik över beslag av tull och polis mellan åren 2012-2016. Beslagsstatistiken visar att polisen har beslagtagit 523kg hasch & 468kg marijuana år 2012. År 2016 låg siffrorna på 853 kg hasch och 856 kg marijuana.

Ser man på statistiken över tullens beslag så ligger siffrorna på 1035 kg hasch och 469 kg marijuana år 2012. År 2016 visar siffrorna 690 kg hasch och 695 kg marijuana.

Siffrorna visar på en ökning mellan dessa två årtal, förutom hos tullens beslag av hasch. Med detta sagt, så visar siffrorna inte på en stadig ökning mellan dessa år, utan siffrorna skiljer sig mycket åt mellan varje år. I genomsnitt beslagtogs under perioden årligen 2,344 kilo cannabis, varav 43 % beslagtogs av tullen. Hasch utgjorde cirka 53 % av mängden och marijuana följaktligen omkring 47 %, närmare bestämt 1,240 respektive 1,105 kilo. Statens Folkhälsoinstitut (2011) betonar att en ökning av beslag kan vara en indikator på förändringar i tillgängligheten samtidigt som det kan avspegla en förändring i resurser och satsningar hos tull och polis.

Andel svenska ungdomar som provat på cannabis (2)

Den andra dimensionen i Howard Parkers normaliseringsteori handlar om hur många som har provat på narkotika någon gång i sitt liv.

Beck, Legleye, Chomynova och Miller (2014) lyfter fram i sin studie att om uppfattningar om risker till cannabisanvändning är låga, så kan det bidra till en ökad användning av drogen. Samtidigt är det vanligt att cannabisanvändare förnekar riskerna. Detta för att deras beteende ska stämma överens med deras uppfattningar. Cannabisanvändarna gör

det genom att ändra sitt beteende eller genom att ändra sin tro, beroende på var de befinner sig i ”cannabiskarriären”.

Forkby et al. (2013) lyfter fram att cannabis är den vanligaste förekommande narkotiska preparatet i Sverige. Det är påvisat utifrån olika drogvaneundersökningar, beslagsstatistik från polisen samt från intervjuundersökningar om individers narkotikaerfarenheter. Omkring två tredjedelar av skolungdomarna i Sverige som har provat narkotika så innefattar detta enbart cannabisbruk. År 2011 hade 2% av niondeklassarna och 4% av gymnasieeleverna använt narkotika i Sverige. Många ungdomar uppgav även att det är lätt att få tag på cannabis, men att de inte hade använt sig av denna möjlighet. Forkby et al. (2013) menar vidare, att utifrån en kartläggning i Göteborg år 2011, framkommer att individer som var 20 år eller yngre och har ett tungt narkotikamissbruk, var 75% av individerna med ett cannabismissbruk.

Detta kan ställas i kontrast till vad Kraus et al. (2018) påvisar i sin studie. Författarna menar att cannabisanvändningen har ökat i södra Europa och i Balkanländerna från mitten av 2000-talet och fram till idag. I västra Europa har det varit en klar nedåtgående trend, medan i norra Europa där Sverige inkluderas har trenderna visat på skiftande siffror. Däremot kan det utläsas en nedåtgående trend både bland pojkar och flickor i norra Europa. Sverige tillhör även gruppen med lägst utbredning av cannabis i Europa. Hibell et al. (2012) har kommit fram till liknande resultat i sin studie. När det kommer till cannabis så visar undersökningen att Sverige ligger lågt i livstidsanvändning av cannabis bland studenterna om man jämför med andra europeiska länder. Studien inkluderar data från 36 länder och där Sverige enbart har 8 länder med lägre siffror av livstidsanvändning av cannabis. Resultaten visar på att 9% av skolungdomarna i Sverige har en livstidsanvändning av cannabis. Tjeckien har den högsta siffran i Europa med 42%. Sedan projektets start år 1995 har Sverige legat på samma nivå procentuellt. Med andra ord har andel livstidsanvändare av cannabis varken minskat eller ökat under årens lopp bland skolungdomar mellan 15-16 år.

Romelsjö, Danielsson, Wennberg och Hibell (2014) lyfter fram att 22% av pojkarna och 21% av flickorna i Europa, som har använt sig av cannabis som den enda drogen, även rapporterade om drogrelaterade problem de senaste tolv månaderna. Av individer som har använt sig av cannabis vid ett eller två tillfällen rapporterade 88,8% att de inte haft

drogrelaterade problem. Av individer som hade använt sig av cannabis 40 gånger eller fler, rapporterade 44,5% av ungdomarna att de inte haft några problem.

Zetterqvist (2018) skriver att under 2018 var det 8% av pojkarna och 6% av flickorna i årskurs 9 som använt sig av narkotika. Elever i gymnasiets år 2 hade under år 2018 högre siffror, 17% av pojkarna och 14% av flickorna har narkotikaerfarenheter. Den absoluta majoriteten har använt cannabis, antingen hasch eller marijuana. 96% av gymnasieeleverna med narkotikaerfarenheter och 91% av eleverna i årskurs nio uppgav att de använt sig av cannabis. Det kan även betonas att marijuana är den vanligaste cannabisvarianten bland gymnasieeleverna till skillnad från hasch som för ungefär 10 år sedan var vanligast. Bland niondeklassarna är hasch och marijuana ungefär lika vanligt.

I början av 1990-talet uppgav knappt hälften av niondeklassarna, som använt cannabis, att de enbart har gjort det vid ett tillfälle. Från mitten av 1990-talet och framåt har denna siffra sjunkit och under 2018 hade 29% av niondeklassarna och 24% av gymnasieeleverna uppgett att de använt cannabis enbart vid ett tillfälle. En mer frekvent användning har samtidigt ökat och under 2018 uppgav 21% av cannabiserna niondeklassare och 17% av cannabiserna gymnasieelever att de använt cannabis mer än 20 gånger. Slutsatser av dessa siffror pekar mot en trend att de som har använt cannabis samtidigt har ökat sin användning sett till antal konsumtionstillfällen. Det finns siffror från andra studier som bekräftar dessa siffror och att det genomsnittliga antalet konsumtionstillfällen bland niondeklassare har ökat från 4 tillfällen år 1989 till 13 tillfällen år 2016 (Zetterqvist, 2018).

Användning av cannabis är vanligast, bland kvinnor och män, i åldersspannet 16-29 år. Med stigande ålder avtar även användningen. 9% av männen i åldern 16-29 år har använt cannabis det senaste året och för kvinnor i samma åldersspann är siffran 6%. Bland skolungdomarna i Sverige har resultaten pekat på en siffra på 7%, som har använt sig av narkotika någon gång. Genomsnittet i Europa ligger på ungefär 20%, så det kan påstås att Sverige ligger lågt i narkotikabruk ur ett internationellt perspektiv. Det har även mätts på antal personer med ett skadligt bruk av narkotika. Även här ligger Sverige under Europagenomsnittet, även om skillnaderna inte är så stora. Därför kan resultaten tolkas som att Sverige är relativt framgångsrika i det förebyggande arbetet, men mindre framgångsrika med behandlingen (Statens folkhälsoinstitut, 2011).

Statens folkhälsoinstitut (2011) redovisar även siffror om den generella narkotikaanvändningen bland skolungdomar från 1970-talet och fram till 2010. Siffrorna

har legat konstant mellan 6-10%. Män och kvinnor i åldern 25-34 år är den gruppen som är störst i andelen som har använt narkotika någon gång i livet, medan största andelen som använt sig av narkotika senaste 30 dagarna finns i åldersgruppen 15-24 år.

Åldersgruppen 20-24 år är den grupp som sticker ut i antal cannabisanvändare. Under åren 2006-2008 hade 21% av männen och 20% av kvinnorna mellan 20-24 år någon gång använt cannabis.

Gripe, Danielsson och Ramstedts (2018) har undersökt om förändringarna i alkoholkonsumtionen hos svenska ungdomar är förknippade med förändringar även i cannabisanvändningen. Studien undersöker även om alkohol och cannabis fungerar som komplement till varandra eller om den ena ersätter den andra. Författarna menar på att alkoholkonsumtionen har minskat med 50% de senaste 15 åren bland ungdomarna, medan cannabisanvändningen inte har någon motsvarande nedgång, utan indikerar däremot en ökning i användande. Livstidsanvändningen av cannabis i Sverige har legat på 6-7% från mitten av 1990-talet fram till idag. Däremot har andelen frekvent användning av cannabis genomgått en ökning. Författarna menar på att tidigare studier har visat på att alkohol och cannabis fungerar som komplement till varandra, eftersom alkohol har fungerat som en inkörsport till användning av cannabis. Andra tidigare studier har även visat på att alkoholkonsumtion ersätts med cannabisanvändning i länder med en mer liberal inställning till cannabis och i länder där en avkriminalisering av cannabis har skett. Författarna drar slutsatser i sin studie i linje med, att eftersom den senaste utvecklingen i Sverige av avvikande trender när det kommer till alkoholkonsumtion och cannabisbruk, verkar det som att alkohol och cannabis nuförtiden varken fungerar som komplement eller substitut till varandra bland ungdomarna.

Svenska ungdomar och regelbunden droganvändning (3)

Den tredje dimensionen av Parkers normaliseringsteori menar på att det inte räcker med att se hur många individer som har provat substansen under sin livstid, utan också hur många som brukar substansen regelbundet.

Bullocks (2004) studie visar på att cannabis är den mest använda olagliga drogen där 25,4% någon gång har använt substansen under sin livstid. Det framkommer även att 8,9% av eleverna har använt cannabis de senaste 12 månaderna och 3,2% under den rådande terminen. Marijuana var lite vanligare än hasch. 27,8% av de som hade provat

cannabis hade enbart brukat marijuana och 21,8% hade enbart brukat hasch. Trots att 25,4% av studenterna hade provat cannabis, var få människor vardagliga användare av cannabis. Av dessa 25,4% hade 35% av dessa använt substansen 1-2 gånger och 73,6% har använt substansen 10 gånger eller färre.

Enligt Forkby et al. (2013) har 24 % av studenterna testat substansen någon gång under sin livstid. 8,9% procent har använt det senaste året och 3,2% under hösten 2003. Siffrorna för regelbunden användning kommer inte fram, utan författarna skriver att “de som använder substansen regelbundet är få”.

Enligt Karlsson, Ekendahl, Månsson & Raninens (2019) studie framkommer det att cannabis är den vanligaste substansen bland elever som någon gång har använt olagliga substanser. Denna procentsiffra låg på mellan 6-8% i klass nio och 15-18% i gymnasiets årskurs två. När man ser till vilka droger som var populärast i urvalet visar siffrorna på att 59,6% av eleverna har använt hasch och 78,2% använt marijuana. Siffrorna visar att 17% av urvalet använder marijuana regelbundet.

Attityder till cannabis (4)

Normaliseringsteorins fjärde dimension lyfter fram attityder till droger. Howard Parker menar på att även om individer inte själva använder narkotika så kommer de ändå i kontakt med droger på det ena eller andra sättet.

Attityder som skapar identitet

Forkby et al. (2013) menar att det inte finns entydiga belegg för att människors attityder styr handlingarna. Därför bör särskilda analyser genomföras av samband mellan ungas attityder och användning av narkotika, då den svenska narkotikapolitiken bygger på antagandet att ungas attityder till narkotika spelar roll för om de använder narkotika eller om de avstår. Fondén och Sato (2005) skriver att för att kunna förstå varför unga människor väljer att använda sig av droger eller att avstå är det viktigt att betona hur unga droganvändare resonerar kring sitt eget bruk. Dominerande föreställningar har en betydande roll i ungdomarnas identitetsskapande samt är viktiga i förståelsen av deras förhållningssätt till olika droger. Detta i både tänkande och praktiskt handlande. Det är viktigt för ungdomarna att definiera sig själva, vilken slags droganvändare de är, för att

kunna framstå som respektabla medborgare och drogbrukare inför omgivningens socialt värderande bedömning.

Zetterqvist (2018) betonar i sin rapport att inte enbart alkoholkonsumtionen och andelen alkoholkonsumenter har minskat under 2000-talet bland skolelever i Sverige. Även tobaksvanorna samt den relaterade problembördan har minskat. Användning av narkotika har dock under samma tid varit mer oförändrad. År 2018 svarade 26 % bland niondeklassarna och 39 % bland gymnasieeleverna i årskurs 2 att de under senaste året erbjudits att prova eller få köpa narkotika. Det är betydligt fler än som faktiskt använt narkotika den senaste 12 månaders-perioden. Relativt många uppger också att de skulle kunna skaffa cannabis inom ett dygn om de önskade. Detta uppger 15% av niondeklassarna och 28% av gymnasieeleverna. Även dessa nivåer är högre jämfört med hur många som faktiskt använt sig av narkotika. Detta betyder att även om narkotika förekommer i viss mån i ungdomarnas miljöer, så har många som haft en upplevd möjlighet att prova narkotika alltså avstått från att faktiskt göra det. Dessa siffror visar på betydelsen av ungdomens inställning och attityder, men även att tillgång och tillgängligheten till droger bara är en del i ett sammanhang. Samtidigt visar undersökningarna att bland elever som inte använt narkotika i årskurs nio, är andelen som haft lust att göra detta ungefär lika stor som andelen som faktiskt provat, nämligen 8%. I gymnasiets årskurs 2 var det ca 10 % som haft lust att prova på narkotika utan att ha gjort så.

Karlsson et al. (2018) har undersökt sambandet mellan skolklass och individuella faktorer och cannabisanvändning bland svenska ungdomar. Författarna menar på att skolklassen kan betraktas som en inflytelserik miljö och där klasskamraterna utgör ett sammanhang som är ofrivilligt, eftersom individens val av klass är mycket begränsat. I vilka sociala sammanhang en ungdom befinner sig i relaterar även till vilka beteenden och attityder en ungdom har till cannabisanvändning. Eftersom ungdomar spenderar många vakna timmar i skolan tillsammans med sina klasskamrater och att skolan kan anses som en potent formativ institution för ungdomsutveckling, så kan skolmiljön förmodligen anses som ett viktigt sammanhang när det kommer till attityder till cannabis. Den primära socialiseringsteorin ser narkotikamissbruk som ett lärt beteende och skolan i sin tur kan ses som en viktig arena för socialisering.

Fondén och Sato (2005) menar att ungdomar ofta har en dubbelhet i sin föreställningsvärld kring droger. Å ena sidan uppfattar de alkohol- och narkotikabruk som ett allvarligt samhällsproblem, framförallt när det kommer till unga människor och tyngre droger, och som staten eller samhället bör göra något åt. Samtidigt anser ungdomarna att narkotikabruk är en privat angelägenhet och därmed att drogbruk inte är ett legitimt område för politik. Många ungdomar anser dock att en legalisering av narkotika inte är ett alternativ, även om de är kritiska till den nuvarande narkotikapolitiken. Ungdomarna uppfattar dock att droger är något riskfyllt, som i synnerhet tonåringar inte borde ha tillgång till. De ungdomar som är för en legalisering av droger, menar på att det enbart handlar om cannabis under kontrollerade former. När det kommer till kriminaliseringen av narkotika menar ungdomarna på att den kan ha oavsiktliga konsekvenser. När man är yngre så kan man lockas att bruka narkotika just på grund av att det är illegalt eller svårtillgängligt.

Enligt Forkby et al. (2013) görs det även en särskiljning på lätta och tunga droger bland ungdomar, där cannabis betraktas som lätt. Särskiljandet på lätta och tunga droger utgår även hur ofta och hur de intas. Bilden av narkotikamissbrukaren framställs vanligen som en hemlös individ med en spruta i armen. Många ungdomar ger samtidigt två motbilder, dels rika människor och kända personer som använder narkotika och för det andra vanliga människor, vem som helst kan vara narkotikamissbrukare. Ungdomar ger även en bild av att narkotikamissbrukare inte är några dåliga människor, men att de lätt blir uteslutna ur samhället. Samhället i sig anser dock att narkotikamissbrukare förstör för alla andra. Fondén och Sato (2005) skriver att när ungdomarna talar om sitt egna drogbruk så anser de sig ha kontroll över sitt användande. Ett sätt att framhäva att de har kontroll över sitt användande är att de framhåller att de främst använder sig av cannabis och inte använder ”tunga droger” i samma utsträckning. För ungdomarna kännetecknas en missbrukare som en person som vanligtvis använder sig av heroin eller amfetamin.

En liberalisering av bruket av cannabis?

Forkby et al. (2013) skriver att det har gjorts tidigare studier som handlar om ungas attityder till narkotika. En studie som genomfördes 2006, byggde på semistrukturerade intervjuer av 41 unga, 13 pojkar och 28 flickor mellan 15 och 24 år. Det övergripande syftet var att undersöka ungas attityder till narkotika, vilka riskbedömningar de gör, vad de tar till sig från samhällets officiella information och vad de är skeptiska till. Resultat

från studien visade på att de flesta hade starkt negativa attityder till narkotika. Några ställde sig skeptiska till samhällets och medias information om narkotika, dock menade majoriteten att det är positivt med information om narkotikans skadeverkningar och att ett narkotikafritt samhälle är en bra men samtidigt en orealistisk vision. Forskarna sammanfattar med att det inte finns grund för antagandet att svenska ungdomar blivit mer drogliberala generellt, men att det finns ett undantag i synen på cannabis som avviker från den svenska officiella inställningen. Många ungdomar såg cannabis som mindre farligt och skadligt än annan narkotika. Samtidigt var det få som ville att cannabis skulle legaliseras.

Forkby et al. (2013) menar även på att begreppet droger betraktas som mindre negativt än narkotika bland ungdomar. Fondén och Sato (2005) har kommit fram till att ungdomar inte betraktar sig själva som kriminella, även om de i juridisk mening bryter mot lagen genom att använda sig av olagliga droger. Ungdomarna definierar kriminalitet istället utifrån om handlingen skadar andra.

Statens folkhälsoinstitut (2011) lyfter fram att om ett lands kriminalisering av narkotika ska vara effektiv krävs ett stöd av medborgarna när det kommer till värderingar samt att narkotikapolitiken är förankrad i landet. 84% av medborgarna i Sverige anser att inriktningen i narkotikapolitiken och målen är riktiga. Individens attityder och beteenden till narkotika påverkas av samhälleliga normer och värderingar. Dessa normer och värderingar skapas även i relation till lagarna och reglerna i närliggande länder. Individens sociala relationer och omgivning är betydelsefulla faktorer när det kommer till ett eventuellt narkotikabruk. Samhällets välfärdsnivå samt ekonomiska utveckling påverkar i sin tur individens förutsättningar för att få en bra uppväxtmiljö, bra familjeförhållanden, god skolgång och tillgång till arbete. Med andra ord påverkar de socioekonomiska villkoren individens sociala relationer och omgivning och i förlängningen narkotikabruket.

Statens folkhälsoinstitut (2011) menar även att skolan har en viktig roll när det kommer till attityder till narkotika. Skolans undervisning om alkohol, narkotika och tobak (ANT) är en av källorna till information om droger för ungdomar. Dessa undervisningar, i form av kunskapshöjande i drogers skadeverkningar, anses vara viktiga i syfte att främja nolltoleransen mot narkotika. Under 1990-talet var det 25-35% av eleverna som inte hade fått någon ANT-undervisning, och andelen elever som inte fått någon ANT-

undervisning har sedan ökat. År 2008 var det ungefär 50% av eleverna som inte hade fått ANT-undervisning. Dessa siffror kan vara en indikation på att pedagoger på skolorna inte har kunskap och rätt stöd för att kunna bedriva undervisning om alkohol, narkotika och tobak eller att undervisningen prioriteras bort av skolorna.

I svenska diskussioner på internet tenderar det finnas en önskan att förändra den svenska cannabispolitiken som mer följer den internationella trenden och utvecklingen (Månsson, 2014; Månsson, 2017). Månsson (2017) betonar att cannabis verkar kunna representera nästan vad som helst. Beroende på sammanhang kan cannabisanvändning ses som medicinsk, skadlig, rekreativ, men även som beroendeframkallande. Det kan därmed konstateras att cannabis inte kan ses som ett stabilt objekt. Det kan framställas både som olagligt och skadligt, men även som en substans som påverkar den unge cannabisanvändarens fysiska och psykiska utveckling. Månsson och Ekendahl (2015) och Månsson (2017) argumenterar för att det förs fram olika cannabispolitik och att de samtidigt har svårt att mötas eftersom dessa olika perspektiven har sina olika vetenskapliga evidens för att argumentera för sin sak. Månsson (2017) menar att de internationella förändringarna när det gäller cannabis, med legalisering och avkriminalisering som följd, påverkar även hur cannabis diskuteras i Sverige. En legalisering och/eller avkriminalisering kan ses både som avskräckande, men även som en potentiell framtida cannabispolitik i Sverige. Nätdiskussionerna i Sverige överensstämmer bättre med hur internationella forskare diskuterar cannabis än hur svenska professionella för diskussionerna. Månsson och Ekendahl (2015) lyfter fram att ur ett internationellt perspektiv diskuteras cannabisfrågan mer ur ett skademinskings- och liberaliseringsperspektiv, medan Sverige står fast vid en nolltolerans och förbud av cannabis. De professionella i Sverige betonar att cannabis är ett ungdomsproblem och att drogen vilseleder till dåliga influenser. Cannabis hämmar ungdomars beslutsfattande som sedan tenderar att bidra till normbrytande beteende.

Palladino, Hone och Filippidis (2018) menar att ett lands folkhälsopolitik beror starkt på medborgarnas inställning till narkotikakontroll när det kommer till tobak, alkohol och olagliga droger. Bland ungdomar har det skett en förändring i attityder och inställning till narkotikakontroll de senaste åren. Mellan åren 2008 och 2014 sjönk stödet för förbud mot cannabis i Europa från 67,6% till 53,7%. 89,5% av ungdomarna och unga vuxna i

Sverige stödde ett förbud mot cannabis år 2008, medan 79,4% gjorde det år 2011. År 2014 var det 69% i målgruppen i Sverige som var för ett förbud mot cannabis. De här dalande siffrorna kan förknippas med att fler ungdomar och unga vuxna uppfattar riskerna med cannabis som minskande.

Uppfattningar om risker med cannabisanvändning

Mousavi, Garcia, Jimmefors, Archer och Ewalds-Kvist (2014) menar att kön och riskfaktorer bidrar till positiva attityder till användande av droger. Riskfaktorerna utgörs av bland annat frånvarande föräldrar, gruppträck, dåliga skolprestationer, låg socioekonomisk status samt tillgången till droger. Studiens slutsatser visar på att fler män än kvinnor provar på droger, men samtidigt att fler kvinnor än män har positiva attityder till droger. Dessa förändrade attityder bland kvinnorna kan tolkas som att kvinnor önskar skapa en balans med den sociala miljön de befinner sig i. De anpassar sig till ”normen” i rädslan att bli uteslutna från sin vänskapskrets. Studien visar även på att kvinnors användande av droger har ökat jämfört med tidigare. Detta kan signalera om en social förändring, en förändring av samhällets normer, värderingar, kulturprodukter och symboler. Ungdomarnas positiva attityder till droger tycks vara en del av en ond cirkel. Riskfaktorerna inkluderade så bidrar vänliga drogmiljöer (vänner som använder droger), otillräckliga eller mindre bra familjemiljöer, individuella egenskaper samt impulsivitet till tendensen för narkotikabruk. Zetterqvist (2018) skriver att det år 2018 var 22% av eleverna i årskurs nio och 20% av eleverna på gymnasiet som uppfattade det vara förknippat med stor risk att använda sig av cannabis 1-2 gånger. 51% av båda niondeklassarna och gymnasieeleverna menade att det innebär en stor risk att bruka cannabis varje helg. Detta innebär att trenden, jämfört med tidigare mätningar, kan sammanfattas som att den upplevda skaderisken förknippat med att prova cannabis 1-2 gånger tycks ha minskat, eftersom trenden är nedåtgående för den gruppen som angav stor risk medan allt fler menar att risken är liten eller till och med obefintlig.

Beck et al. (2014) betonar att när det kommer till en medvetenhet om risker med droganvändning bland svenska ungdomar svarade 8% av de svenska ungdomarna att de inte vet hur riskabelt det är att prova marijuana eller hasch en eller två gånger. 7% vet inte hur riskabelt det är att använda sig av marijuana eller hasch ibland och 7% vet inte hur riskabelt det är att använda sig av marijuana eller hasch regelbundet. Studien visar

även på att pojkar i större utsträckning än flickor tenderar att uppfatta riskerna som mindre. Pojkar ses även som avvikare i större omfattning än flickor. Pojkarna anses även vara mer benägna att ta risker än flickorna och är därmed även mindre känsliga för förebyggande information. När ungdomarna tänker på risker så tänker de mer på risker i form av beteende än själva substansen. Cannabis uppfattas inte särskilt riskfyllt. Ungdomar som inte har vänner som använder sig av droger tenderar även vara mindre medvetna om riskerna med droganvändning. Det här ger en indikation på att en stor del av kunskapen kring droger och droganvändning och konsekvenserna som det medför kommer från vänner. Det här betonar vikten som vänner har när det handlar om att ta ett beslut om man ska prova på droger eller inte. Ett land som har en hög andel narkotikaanvändare kan ha både en hög grad av information, men även att tillåta regelbundna narkotikaanvändare att stödja en avvikande uppfattning om risker. Detta kan resultera i att regelbundna narkotikaanvändare leds till en förnekelse av risker.

Diskussion

Diskussionen är uppdelad i två delar. Först redovisas metoddiskussionen och sedan diskuteras studiens resultat.

Metoddiskussion

Det passar bra att använda sig av en litteraturstudie som metod när man vill försöka sammanställa och undersöka material som finns publicerat inom ett specifikt område.

Litteraturstudier innebär att en granskning görs av redan tillgänglig forskning samt att en översikt kan bidra till underlag för framtida forskning (Friberg, 2017).

Materialet som använts i den föreliggande studien är vetenskapliga artiklar, forskningsrapporter, och rapporter från organisationen CAN. Detta material är både utifrån kvalitativa och kvantitativa studiedesigner. Yin (2013) menar att styrkan med att använda material från olika ansatser är att det bidrar till att man kan studera området kring vad siffror i större studier berättar, men också att problemet kan ses utifrån mer djupgående kvalitativa ansatser.

Den äldsta formen av empiri i den föreliggande studien är från år 2005. När de första sökningarna gjordes, för att finna vår empiri, begränsades urvalet till år 2010 i syfte att studien skulle förhålla sig till nyare studier. Utifrån de databaser som sökningarna gjordes

på, insåg författarna att det inte fanns tillräckligt med artiklar som talade till studiens syfte. På grund av detta så breddades urvalet ner till 2005 under genomförandet av snöbollsurvalet. Trots detta så hittades inte tillräckligt med empiri och vi stod mellan att vidga urvalet ytterligare eller söka i flera andra olika databaser, eller utgå från ett snöbollsurval utifrån de artiklar som hade samlats in.

Vi ansåg att användningen av en litteraturstudie i den föreliggande studien var ett bra sätt att få svar på vår frågeställning. Dock kunde vi inte förutse att det var så svårt att hitta relevanta vetenskapliga artiklar kring cannabis och hur svenska ungdomar förhåller sig till drogen. Hade vi valt att utföra studien kring alkohol, så hade litteratursökningen blivit betydligt mer responsiv. Detta gav oss som författare mer inspiration att fullfölja vår studie, då vi ansåg att det finns rum för fortsatt forskning i ämnet, som också belyses i uppsatsen.

Det kan även vara så att om vi hade använt oss av synonymer till cannabis, som hasch och/eller marijuana, skulle vi ha kunnat finna fler artiklar som överensstämde med studiens syfte och frågeställningar. Samtidigt skulle vi ha även ha kunnat använda oss av synonymer till våra andra sökord, som i sin tur även det hade kunnat ha bidragit till fler relevanta träffar.

Vi begränsade oss även till databaserna ProQuest, Scopus och Primo. Sökningar i andra databaser hade kunnat ge fler träffar och möjligen även fler artiklar till vår empiri.

Resultatdiskussion

Syftet med den föreliggande litteraturstudien är att undersöka vilka attityder svenska ungdomar har till cannabis samt hur man kan förstå dessa attityder utifrån Howard Parkers normaliseringsteori. I det här avsnittet förs en diskussion kring resultatet av det empiriska materialet och samtidigt kopplas även studiens frågeställningar ihop med den teoretiska utgångspunkten. Vi har valt att dela in diskussionen i fyra delar, som utgår ifrån Parkers normaliseringsteori. De fyra teman är tillgång och tillgänglighet till cannabis i Sverige, andel svenska ungdomar som har provat på cannabis, regelbunden användning av droger samt avslutningsvis attityder till cannabis.

Normaliseringsteorin utgörs av fem dimensioner och alla fem dimensionerna måste uppfyllas för att kunna påstå att en normalisering av droger har skett i ett samhälle (Parker et al., 2002). Eftersom den föreliggande studien inte undersöker om en

normalisering har skett i Sverige, har vi valt att fokusera oss på enbart fyra av de fem dimensionerna. Dessa fyra är tillgång och tillgänglighet till cannabis, andel användare, regelbunden användning samt attityder till cannabis. Den femte dimensionen i Parkers normaliseringsteori behandlar kulturell påverkan på attityder. Av utrymmesskäl har den kulturella aspekten uteslutits i vår studie. Vi diskuterade och tog ett gemensamt beslut att inte beakta den kulturella aspekten, eftersom vi ansåg att den dimensionen innefattar en mängd olika områden att undersöka. Det är bland annat en politisk aspekt, medias rapportering, tv samt musik som måste undersökas för att inkludera den dimensionen, vilket vi ansåg skulle bli ett för stort arbete att rymma inom tidsramen för vår studie.

Vilka attityder individer har till cannabis anser vi har en stor påverkan även på de andra dimensionerna i Parkers normaliseringsteori. Om alla medborgare i ett samhälle skulle både ha och handla efter en attityd som helt är emot cannabis, så skulle detta innebära att ingen tillgång och tillgänglighet skulle finnas eftersom ingen då skulle köpa cannabis och andel användare skulle då vara obefintlig. Samtidigt skulle det inte heller finnas någon regelbunden användning av cannabis och samhället skulle då ha nått det som Kegö och Leijonmarck (2013) beskriver som en nollvision, i alla fall när det kommer till cannabis. Å andra sidan kan en tillgång och tillgänglighet till cannabis bidra till en positiv attityd till drogen, som sedan kan resultera i ett bruk. Forkby et al. (2013) skriver att många ungdomar anser att en nollvision mot droger i samhället mer är en utopi, ett idealsamhälle, men att det samtidigt är en orealistisk vision.

Trots att Sveriges politiker och lagstiftare har en vision av ett narkotikafritt samhälle (Månsson, 2017), så ser verkligheten annorlunda ut.

Tillgång och tillgänglighet till cannabis

Normaliseringsteorins första dimension handlar om tillgång och tillgänglighet till droger i ett samhälle (Parker et al., 2002). Det har visat sig att användningen påverkas av hur tillgängligheten till droger ser ut i ett samhälle. Om den är lättillgänglig så ökar även användningen (Statens Folkhälsoinstitut, 2011). UNODC (2018) menar att lättillgängligheten till droger kombinerat med låg riskmedvetenhet bland ungdomar och unga vuxna gör cannabis till världens mest använda olagliga drog. Statens Folkhälsoinstitut (2011) lyfter även fram att normer i ett samhälle samt landets narkotikalagar påverkar tillgängligheten till droger. Om produktionen och försäljningen

av narkotika samt innehav och bruk är kriminaliserat enligt lag i ett land, minskar även användandet av narkotika. I Sverige är all narkotika olagligt och svensk politik och lagstiftning följer en vision av nolltolerans av narkotika (Kegö & Leijonmarck, 2013). Mellan åren 2012 och 2016 har tullens och polisens beslag på cannabis nästan dubblats (Guttormsson & Zetterqvist, 2018).

Vår empiri är begränsad till den graden att den inte visar på siffror om tillgång och tillgänglighet till cannabis i Sverige i särskilt stor utsträckning. Den visar dock på att polisens och tullens beslag av cannabis har dubblats de senaste åren. Det här kan indikera på att det har skett en ökning av tillgången och tillgängligheten av cannabis i Sverige. Samtidigt kan ökningen även vara följderna av att polis och tull arbetar mer effektivt än tidigare. Det hade behövts mer statistik och empiri för att vi skulle kunna uttala oss om hur tillgången och tillgängligheten till cannabis ser ut i Sverige.

Andel användare av cannabis

Sverige kan räknas in bland de länder som har lägst utbredning av cannabis i Europa (Kraus et al., 2018; Månsson, 2017; Statens Folkhälsoinstitut, 2011). Statens Folkhälsoinstitut (2011) menar vidare på att från 1970-talet och fram till år 2010 har narkotikabruket bland skolungdomarna legat på 6-10 %. Åldersgruppen 20-24 år är dock den gruppen som sticker ut. Mellan åren 2006 och 2008 var det 21% av männen och 20% av kvinnorna som hade använt sig av cannabis. Hibell et al. (2012) har kommit fram till samma slutsatser, och betonar att bland skolungdomarna i 15-16 års ålder når siffrorna i cannabisanvändning upp till 9% när det kommer till livstidsanvändning och enligt Statens Folkhälsoinstitut (2011) ligger genomsnittet i Europa på 20% i samma målgrupp.

Vi kan från vår empiri genomgående se liknande siffror när det kommer till statistik kring andel cannabisanvändare i Sverige. Det kan konstateras att siffrorna pekar mot att livstidsanvändningen av cannabis bland högstadiel elever ligger på ungefär 9%. Sedan ökar användandet under gymnasietiden för att i 20-24 års åldern nå upp till nivåer på ungefär 20%.

Empirin till den föreliggande studien innehåller en hel del statistik kring just andel cannabisanvändare i Sverige och framförallt bland ungdomar. Statistiken bygger dock på siffror från samma källor. Det är nästan uteslutande statistik framtagen av CAN och ESPAD, som arbetar i uppdrag från stater. Detta kan möjligtvis innebära en brist i att

den framtagna statistiken utformas på liknande sätt varje år, men å andra sidan kan det även vara en styrka när jämförelser görs från år till år.

Zetterqvist (2018) lyfter fram att i början av 1990-talet var det ungefär hälften av skolungdomarna i nionde klass, med narkotikaerfarenheter, som enbart hade använt sig av cannabis vid ett tillfälle. Frekvensen av användningen har sedan dess ökat. År 2018 visar siffrorna på att 29% av niondeklassarna och 24% av gymnasieeleverna, med narkotikaerfarenheter, har använt sig av cannabis enbart vid ett tillfälle. Runt 20% av eleverna, med narkotikaerfarenheter, uppger att de använt sig av cannabis mer än 20 gånger.

Utifrån dessa siffror kan det konstateras att antal konsumtionstillfällen har ökat sedan 1990-talet och fram till år 2018. Zetterqvist (2018) menar på att tidigare studier visar på att konsumtionstillfällen av cannabis har ökat bland niondeklassare från att år 1989 har varit 4 tillfällen och år 2016 visa på siffror på 13 tillfällen.

När det kommer till den andra dimensionen i normaliseringsteorin enligt Parker et al. (2002) så mäts andel användare. Bachman et al. (1008) menar att om ett samhälle kommer upp i siffror som motsvarar 50% så kan det vara en indikation på en normalisering.

Idag i Sverige verkar dock trenderna mer vara att frekvensen och konsumtionstillfällen av cannabis ökar. Dock tenderar antal användare vara stabil över tid. Sverige når inte upp till de siffror som Bachman et al. (1998) lyfter fram, men eftersom frekvensen av användningen ökar successivt så kan detta tolkas som att de ungdomar som väljer att prova cannabis även använder drogen sedan i större utsträckning.

När det kommer till riskuppfattningar om drogers konsekvenser så betonar Beck et al. (2014) att en låg riskuppfattning om risker med droger kan bidra till en ökad användning av narkotika. Romelsjö et al. (2014) påpekar att en användning av narkotika i sin tur ökar riskerna med att få drogrelaterade problem. Författarnas undersökning i Europa visar på att 88,8% av 16-åringar som har använt cannabis 1-2 gånger anser sig inte ha fått drogrelaterade problem. 44,5% av 16-åringarna som har använt sig av cannabis vid 40 tillfällen anser sig inte fått problem på grund av sin användning.

Siffrorna betyder att bland 16-åringar i Europa är det 44,5% av de som har använt sig av cannabis vid 40 tillfällen som anser att droger inte har orsakat några problem för dem.

Då återstår drygt 55%. Studien visar inte om hur bortfallet i svaren såg ut, men om det är 55% som har fått problem av cannabisanvändningen så kan den siffran påstås vara hög. Detta innebär då att det finns ett samband med cannabisanvändning och framtida problem, vilket kan vara av vikt att beakta vid framtida forskning.

Gripe et al. (2018) beskriver att cannabis och alkohol har tidigare fungerat mer som ett komplement till varandra i Sverige bland ungdomar. Alkoholkonsumtionen har dock minskat bland unga, medan cannabisanvändningen har varit stabil eller till och med ökat. Författarna poängterar att det här pekar mot att det råder nya trender kring cannabisanvändning.

Regelbunden användning av cannabis

Enligt Bullock (2004) och Forkby et al. (2013) är det 25,4% av universitets- eller högskoleeleverna som har använt sig av cannabis någon gång i sitt liv. 8,9% av eleverna har använt drogen under det senaste året, men enbart 3,2% har gjort det under den senaste terminen.

De här siffrorna visar på att det är relativt få elever som i närtid har använt cannabis. Bullock (2004) menar på att av dessa 25,4% hade 35% använt cannabis vid ett eller två tillfällen medan 73,6% har använt cannabis 10 gånger eller färre. Forkby et al. (2013) skriver att antal individer som har en regelbunden cannabisanvändning är relativt få.

Siffror på regelbunden användning av cannabis är begränsad i våran studie. Det var svårt att finna statistik inom den här dimensionen i Parkers normaliseringsteori. Utifrån ett normaliseringsperspektiv visar resultatet från vår studie att utbredningen av cannabis inte är i närheten av 50%, som siffran var i Storbritannien när Parker startade sin hypotes. Det kan dock konstateras att det finns en stor majoritet bland droganvändare som någon gång har provat cannabis, vilket kan visa på att experimenterandet av cannabis kan gå mot en normalisering. Siffrorna visar också på att de individer som enbart provar cannabis klarar sig bra i skolan och visar tecken på att inte vara socialt avvikande.

Attityder till cannabis

Den svenska narkotikapolitiken bygger på antaganden att ungdomars attityder till narkotika bidrar till valet om individen avstår eller använder narkotika (Forkby et al, 2013; Fondén & Sato, 2005). 15% av niondeklassarna och 28% av gymnasieeleverna säger att de skulle kunna skaffa cannabis inom 24 timmar om de önskade. Dessa siffror är högre om det jämförs med siffror som faktiskt använt sig av narkotika. Narkotika förekommer i miljöer där det finns ungdomar, men siffrorna visar även på att många ungdomar avstår att prova droger fast de har möjligheter till det. Ungdomens förhållningssätt och attityd till droger har betydelse för vidare drogbruk, samtidigt som tillgång och tillgänglighet till droger är av vikt (Zetterqvist, 2018). Parker et al. (2002) betonar i sin normaliseringsteori att även individer som inte använder narkotika kommer i kontakt med droger. Detta påverkar attityderna gentemot narkotika och att det idag tenderar att finnas en mer tolererande och accepterande syn på cannabis i samhället, framförallt när bruket är måttligt.

En stor del av vår empiri innehåller studier av attityder i skolmiljö och hur vänner och klasskamrater påverkar individens beslut i olika frågor och situationer. Karlsson et al. (2018) och Statens Folkhälsoinstitut (2011) lyfter fram att skolklassen kan ses som en miljö som har stort inflytande på ungdomens liv och att det är något som individen inte väljer frivilligt. Sociala sammanhang har ett samband med hur ungdomar relaterar till cannabisanvändning och vilka attityder de uppvisar till drogen. Den primära socialiseringsteorin ser narkotikamissbruk som ett beteende som är inlärt samtidigt som skolan ses som en viktig miljö när det kommer till socialisering. Statens Folkhälsoinstitut (2011) menar även på att skolorna har ett ansvar att undervisa om alkohol, narkotika och tobak (ANT). Denna undervisning ska bidra till att höja kunskapsnivåerna hos ungdomarna när det kommer till drogernas skadeverkningar. Detta i syfte att främja Sveriges syn på en nolltolerans till droger. Studier visar på att det under 1990-talet var 25-35% av eleverna som inte hade fått ANT-undervisning. År 2008 visade undersökningar på att 50% av eleverna inte har fått utbildningen. Författarna drar slutsatsen att det kan finnas två orsaker till att utbildningen inte har nått fram till så många elever. Antingen att det saknas kunskap hos pedagogerna på skolorna för att undervisa om ANT eller för det andra att skolorna har prioriterat bort undervisningen.

Dessa siffror är anmärkningsvärda. Sveriges narkotikapolitik utgår ifrån en nolltolerans, som tidigare nämnts, och att ungdomar är en målgrupp som prioriteras när det kommer

till drogprevention. Grunderna till ett preventionsarbete bland ungdomar torde börja i skolan, där de flesta ungdomar tillbringar mycket tid under ungdomsåren. ANT-undervisning borde därför ses som ett obligatoriskt moment i skolan.

Mousavi et al. (2014) betonar att både kön och riskfaktorer bidrar till positiva attityder till droganvändning. Författarna menar på att bland riskfaktorerna innefattar frånvarande föräldrar, grupstryck, dåliga skolprestationer, låg socioekonomisk status samt tillgången till droger. Fler män än kvinnor provar på droger, medan fler kvinnor än män har positiva attityder till droger. Kvinnornas mer positiva attityder förklaras med att kvinnor i större utsträckning än männen är rädda att bli uteslutna från sin vänskapskrets, vilket kan bidra till att de har dessa positiva attityderna. Ungdomarnas positiva förhållningssätt och attityder till droger tenderar att tillsammans med riskfaktorerna och vänliga drogmiljöer (vänner som använder narkotika) bidra till narkotikabruk.

Efter att ha granskat siffrorna på utebliven ANT-undervisning på skolorna och lägger till riskfaktorerna som kan bidra till narkotikabruk, kan det urskiljas att skolmiljön är av betydelse och samtidigt en viktig del när det kommer till ungdomarnas attityder till narkotika. En riskfaktor till drogbruk är grupstryck och detta kan även kopplas ihop till som Mousavi et al. (2014) skriver att kvinnor är rädda att bli uteslutna ur vänskapskretsen. Parker et al. (2002) i sin tur nämner att en icke-användare av narkotika, oavsett om individen själv använder, kommer i kontakt med droger. Detta påverkar individens attityder till narkotika. Författarna nämner även att det finns en mer accepterande syn på cannabis i samhället idag och framförallt om användandet är måttligt.

Palladino et al. (2018) påstår att medborgarnas inställning till narkotikakontroll påverkar ett lands folkhälsopolitik. Statens Folkhälsoinstitut (2011) menar samtidigt att det krävs ett stöd av medborgarna om ett lands kriminalisering av narkotika ska kunna vara effektiv. Detta om värderingarna och narkotikapolitiken är väl förankrad i landet. 84% av medborgarna ansåg år 2011 att Sveriges narkotikapolitik är riktig. Palladino et al. (2018) skriver att 89,5% av ungdomarna i Sverige stödde år 2008 ett förbud mot cannabis. År 2014 hade siffrorna bland ungdomarna sjunkit till 69%. I Europa var motsvarande siffror 67,6% under år 2008 och 53,7% under 2014. Författarna menar på att de sjunkande siffrorna kan vara en indikation på att ungdomar uppfattar riskerna med cannabisbruk som lägre.

När siffrorna granskas mer noggrant kan det konstateras att Sveriges siffror har sjunkit betydligt mer än övriga Europa. En möjlig effekt till dessa siffror skulle kunna vara globaliseringseffekten. Som Säkerhetspolitik (2013) nämner har globaliseringen inte enbart ekonomiska effekter, utan innefattar även politik, kultur och kriminalitet. Medborgarna i ett land tar intryck från andra länder och kan ses mer som världsmedborgare istället för identifiera sig enbart med landet de är födda i. När en utökad liberalisering av droger är allt mer aktuellt i västvärlden, exempelvis USA och Kanada, kan detta även påverka svenska ungdomars attityder. Månsson (2014) lyfter fram att det finns en önskan i svenska internetdiskussioner att förändra cannabispolitiken i Sverige till att mer passa in i den internationella trenden och utvecklingen. Månsson (2017) har kommit fram i sin studie att cannabis inte kan ses som ett stabilt objekt. Drogen kan ses representera nästan vad som helst, beroende på vilken forskning man argumenterar för. Den kan framställas som olaglig, skadlig och beroendeframkallande och beroende av sammanhang kan den även ses som medicinsk och användas i rekreationssyfte. Enligt Månsson och Ekendahl (2015) diskuteras cannabis internationellt mer i termer som kan förknippas med skademinimering och liberalisering. I Sverige är det förbud mot cannabis och en vision om nolltolerans, där cannabis ses som ett ungdomsproblem och att drogen bidrar till ett normbrytande beteende.

Ungdomar innehar en slags dubbelhet i sina attityder till droger. Å ena sidan anser de att narkotikabruk är ett allvarligt samhällsproblem, framförallt när det gäller ungdomar och tyngre droger, och att samhället borde agera. Samtidigt anser ungdomarna att narkotikabruk är en privat angelägenhet och att politiken inte borde styra deras egna val (Fondén & Sato, 2005). Precis som Månsson och Ekendahl (2015) beskriver att cannabis bidrar till ett normbrytande beteende, menar Fondén och Sato (2005) att en kriminalisering av narkotika kan bidra till en lockelse för ungdomar att använda sig av narkotika av just den anledningen att det är olagligt eller svårtillgängligt. Forkby et al. (2013) betonar att ungdomar ofta skiljer åt på lätta och tunga droger. Det kan handla om hur ofta och hur de används. Ungdomarna framställer ofta en narkotikamissbrukare som en hemlös individ med en spruta i armen. Samtidigt anser en del ungdomar att vem som helst kan vara en narkotikamissbrukare.

Fondén och Sato (2005) skriver att för ungdomarna är det viktigt att visa på att de har kontroll över sitt användande och att cannabis ses som en lätt drog, som indirekt betyder att de har kontroll över bruket. Dominerande föreställningar har även betydelse för

ungdomarna i sitt identitetsskapande samtidigt som det är av vikt i förståelsen av ungdomarnas förhållningssätt och attityder till olika droger. Ungdomar anser att det är viktigt hur de definierar sig själva och vilken slags narkotikaanvändare de är. Detta för att kunna framstå som respektabla individer och samhällsmedborgare inför omgivningens bedömning.

Slutsatser

Den föreliggande studiens frågeställningar handlar om vilka attityder svenska ungdomar har till cannabis och hur dessa attityder kan förstås utifrån normaliseringsteorin.

I studien framkommer att det sker förändringar, framförallt i västvärlden, när det kommer till cannabis och hur den regleras i lagstiftning. En del länder har valt att legalisera eller avkriminalisera drogen. I Sverige är det dock fortfarande nolltolerans till cannabis. Genom globalisering minskar gränserna länder emellan och medborgarna identifierar sig själva som världsmedborgare i större utsträckning. Samtidigt ser narkotikalagstiftningen olika ut i varje land och som världsmedborgare kan detta te sig konstigt och bidra till ett ifrågasättande av sitt lands narkotikapolitik. Genom vår empiri har vi kunnat urskilja att det är ett ökat ifrågasättande av svensk narkotikapolitik som bidragit till mer liberala attityder bland ungdomar när det kommer till cannabis. Det finns forskning som stödjer både att cannabis borde vara fortsatt olagligt på grund av skadeeffekterna samtidigt som det finns forskning som stödjer att cannabis inte är så farligt som det påstås och att det dessutom har medicinska egenskaper. Dessa båda argumenten skapar olika sidor som samtidigt gör att det är svårt för en ungdom att veta hur individen ska förhålla sig till cannabis.

Sverige har en förhållandevis liten utbredning av narkotika om det görs en jämförelse med andra Europeiska länder. Siffrorna har varit stabila en lång tid och visar inte på någon ökning, trots att studier visar på förändrade attityder, framförallt bland ungdomar och när det gäller cannabis. Det har visat sig att ungdomar har mer positiva attityder till cannabis i dagens Sverige. Det framkommer i den föreliggande studien att det finns brister på svenska skolor i undervisning om alkohol, tobak och narkotika (ANT) och skaderiskerna vid en eventuell användning. Hälften av svenska skolungdomar har inte fått denna undervisning år 2008. Nyare statistik framkommer dock inte i den föreliggande studien, men kan siffrorna kan dock vara ännu högre, eftersom siffrorna

fram till 2008 successivt har ökat. Detta kan vara en direkt effekt eller åtminstone en indikation på varför ungdomarna visar upp mer positiva attityder till narkotika idag. Även riskfaktorer som grupptryck, som även den i stor utsträckning kan anses vara kopplat till skolorna, kan vara en bidragande orsak till positiva attityder till droger.

Även om andelen cannabisanvändare inte ökar i Sverige, kan det ändå konstateras att frekvensen av användningen har ökat markant den senaste tiden. Detta kan också vara en indikation på att tillgängligheten till cannabis är större samtidigt som det kan visa på att det finns en mer tolererande och accepterande syn på cannabis i dagens samhälle.

Vidare forskning

Den föreliggande studien undersöker vilka attityder svenska ungdomar har till cannabis och även hur de förhåller sig till Howard Parkers normaliseringsteori. När författarna till den föreliggande studien gjorde sitt urval, uppmärksammades att det inte finns många genomförda studier i helt svensk kontext som handlar om svenska ungdomars attityder till cannabis. Vissa studier som återfanns var från åren mellan 2004 och fram till 2013. Nyare studier var sällsynta och att det samtidigt kan konstateras att det har skett förändringar i ungdomars attityder till cannabis den senaste tiden. Den föreliggande studien visar på mer positiva attityder till cannabis än tidigare. Detta får konsekvenserna att svensk narkotikapolitik ifrågasätts i en allt större omfattning. Globaliseringen kan vara en bidragande orsak till mer liberala attityder när det gäller cannabis och ett möjligt forskningsprojekt. Detta betonar även vikten av framtida svenska studier när det kommer till ungdomars attityder till cannabis.

Litteraturförteckning

* Studier med asterisk ingår i litteraturöversiktens urval

- Albarracin, D., Johnson, B.T., Zanna, M.P., & Kumkale, G.T. (2005). Attitudes: Introduction and Scope. In D. Albarracin, B.T. Johnson & M.P. Zanna (Eds.), *The handbook of attitudes* (pp. 3-20). London: Psychology Press.
- Andréasson, S., & Stenström, N. (2008). Inledning. I S. Andréasson (Red.), *Narkotikan i Sverige: Metoder för förebyggande arbete. En kunskapsöversikt* (s.9-39). Östersund: Statens Folkhälsoinstitut. Hämtad från: <https://www.resursrehabilitering.se/wp-content/uploads/2017/09/Narkotikan-i-Sverige.pdf>
- Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Bachman, J.G., Johnson, L.D., & O'Malley, P.M. (1998). Explaining recent increases in students' marijuana use: impacts of perceived risks and disapproval, 1976 through 1996. *American Journal of Public Health* 88(6), 887–892.
- *Beck, F., Legleye, S., Chomynova, P., & Miller, P. (2014). A Quantitative Exploration of Attitudes Out of Line with the Prevailing Norms Toward Alcohol, Tobacco, and Cannabis Use Among European Students. *Substance Use & Misuse*, 49(7), 877-890.
- Brottsförebyggande rådet. (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige 2008-2011* (Rapport 2012:13) Hämtad från: <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2012-12-14-brottsutvecklingen-i-sverige-2008-2011.html>
- *Bullock, S. (2004). *Alcohol, Drugs and Student Lifestyle - A Study of the Attitudes, Beliefs and Use of Alcohol and Drugs among Swedish University Students* (Research Report No. 21:2004). Hämtad från: <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:200414/FULLTEXT01.pdf>
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN. (2016). *Cannabis*. Hämtad från: <https://www.can.se/Fakta/cannabis/>
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN (2017). *Drogutvecklingen i Sverige*. Hämtad från: <https://www.can.se/Publikationer/rapporter/drogutvecklingen-i-sverige-2017/>
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN (2019). *Om CAN*. Hämtad från: <https://www.can.se/Om-CAN/>
- Denscombe, M (2014). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekendahl, M., Karlsson, P., & Månsson, J. (2018). Logics of Legitimation in Swedish Treatment for Youth Cannabis Use: The Problem Representations of Social Workers in a Prohibitionist Policy Context. *Contemporary Drug Problems*, 45(3), 244-261.

- *Fondén, C., & Sato, H. (2005). *Drogbruk eller narkotikamissbruk? - unga och narkotika i självrepresentationer och pressbilder* (SoRAD Forskningsrapport nr. 27). Hämtad från: <http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:200444/FULLTEXT01.pdf>
- *Forkby, T., Olausson, S., & Turner, R. (2013). *Cannabisanvändning bland ungdomar - En sammanställning av forskning för en kunskapsbaserad prevention* (Rapport 1:2013). Hämtad från FoU i Väst/GRs hemsida: https://goteborgsregionen.se/download/18.59a3689157fc2c69be754b7/1477483314878/2013_cannabisanvandning_bland_ungdomar.pdf
- Friberg, F. (2017). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.
- Goldberg, T. (2011). *Legalisera narkotika? – Ett diskussionsunderlag*. Solna: Academic Publishing of Sweden.
- Government of Canada (2016). *A Framework for the Legalization and Regulation of Cannabis in Canada - The Final Report of the Task Force on Cannabis Legalization and Regulation*. Hämtad från: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/drugs-medication/cannabis/laws-regulations/task-force-cannabis-legalization-regulation/framework-legalization-regulation-cannabis-in-canada.html>
- Government of Canada (2018). *Cannabis Act*. Hämtad 21 november 2018, från <https://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-24.5/>
- Greydanus, D. E., & Merrick, J. (2016). Cannabis or marijuana: A review. *Journal of Pain Management*, 9(4), 347-373.
- *Gripe, I., Danielsson, A. K., & Ramstedt, M. (2018). Are changes in drinking related to changes in cannabis use among Swedish adolescents? A time-series analysis for the period 1989–2016. *Addiction*, 113(9), 1643-1650.
- *Guttormsson, U., & Zetterqvist, M. (2018). *Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988-2017* (CAN rapport 171). Hämtad från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) webbplats: <https://www.can.se/globalassets/narkotikaprisutvecklingen-i-sverige-1988-2017.pdf>
- Haskuka, M., Arenliu, A., & Kelmendi, K. (2018). The relationship between substance use and suicidal behaviour among adolescents in selected European countries: A test of normalisation theory. *Drugs: Education, Prevention and policy*, 25(5), 413-421.
- Hensing, G. (2008). Bruk av narkotika - är det maskulint? Könsskillnader och konstruktion av genus i narkotikabruk. I S. Andréasson (Red.), *Narkotikan i Sverige: Metoder för förebyggande arbete. En kunskapsöversikt* (s.118-138). Östersund: Statens Folkhälsoinstitut. Hämtad från: <https://www.resursrehabilitering.se/wp-content/uploads/2017/09/Narkotikan-i-Sverige.pdf>
- *Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., & Kraus, L. (2012). *The 2011 ESPAD Report - Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Hämtad från: http://www.espad.org/sites/espad.org/files/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf
- Jacobsen, D. I., & Sandin, G. (2002). *Vad, hur och varför: om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund: Studentlitteratur.

- Järvinen, M., & Demant, J. (2011). The normalisation of cannabis use among young people: Symbolic boundary work in focus groups. *Health, Risk & Society*, 13(2), 165-182.
- Jönköping University. (2010). Vad är en vetenskaplig artikel? Hämtad från:
<https://ju.se/bibliotek/sok---skrivhjalp/vetenskapliga-publikationer---en-introduktion/vad-ar-en-vetenskaplig-artikel.html>
- *Karlsson, P., Ekendahl, M., Gripe, I., & Raninen, J. (2018). Individual and school-class correlates of youth cannabis use in Sweden: A multilevel study. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 35(2), 131-146.
- *Karlsson, P., Ekendahl, M., Månsson, J., & Raninen, J. (2019). Has illicit drug use become normalised in groups of Swedish youth? A latent class analysis of school survey data from 2012 to 2015. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 36(1), 21–35.
- Kegö, W., & Leijonmarck, E. (2013). *Cannabis - Argument mot Legalisering*. Stockholm: Institute for Security and Development Policy. Hämtad från:
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2fbfd5001683832bf3f5a23/1548085641006/Cannabis%20-%20argument%20mot%20legalisering.pdf>
- Khalid, B., Rajae, B., Hicham, F., & Herrak, L. (2014). Cannabis smoking and risk of lung cancer. A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Medicine and Surgery*, 1(2), 3-9.
- *Kraus, L., Seitz, N. N., Piontek, D., Molinaro, S., Siciliano, V., Guttormsson, U., ... Hibell, B. (2018). 'Are The Times A-Changin'? Trends in adolescent substance use in Europe. *Addiction*, 113(7), 1317-1332.
- *Mousavi, F., Garcia, D., Jimmefors, A., Archer, T., & Ewalds-Kvist, B. (2014). Swedish high-school pupils' attitudes towards drugs in relation to drug usage, impulsiveness and other risk factors. *PeerJ - the Journal of Life & Environmental Sciences*. Hämtad från:
<https://doi.org/10.7717/peerj.410>
- *Månsson, J. (2014). A dawning demand for a new cannabis policy: A study of Swedish online drug discussions. *The International Journal on Drug Policy*, 25(4), 673-681.
- *Månsson, J. (2017). *Cannabis discourses in contemporary Sweden: Continuity and change*. (Doktorsavhandling, Socialhögskolan i Stockholm, Department of Social Work). Hämtad från: <http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1086649/FULLTEXT01.pdf>
- *Månsson, J., & Ekendahl, M. (2015). Protecting prohibition: The role of swedish information symposia in keeping cannabis a high-profile problem. *Contemporary Drug Problems*, 42(3), 209-225.
- *Palladino, R., Hone, T., & Filippidis, F. T. (2018). Changes in support for bans of illicit drugs, tobacco, and alcohol among adolescents and young adults in europe, 2008–2014. *International Journal of Public Health*, 63(1), 23-31.
- Parker, H., Williams, L., & Aldridge, J. (2002). The Normalization of 'Sensible' Recreational Drug Use: Further Evidence from the North West England Longitudinal Study. *Sociology*, 36(4), 941-964.
- Ramström, J. (2007). Skador av hasch och marijuana. *Socialmedicinsk tidskrift*, 84(1), 1-11.

- *Romelsjö, A., Danielsson, A. K., Wennberg, P., & Hibell, B. (2014). Cannabis use and Drug Related Problems among Adolescents in 27 European Countries: The Utility of the Prevention Paradox. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 31(4), 359-370.
- Sandberg, S. (2012). Is cannabis use normalized, celebrated or neutralized? Analysing talk as action. *Addiction Research & Theory*, 20(5), 372-381.
- Shi, Y., Lenzi, M., & An, R. (2015). Cannabis liberalization and adolescent cannabis use: A cross-national study in 38 countries. *PLoS One*, 10(11).
- *Statens folkhälsoinstitut. (2011). *Narkotika - kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport 2010*. Hämtad från:
<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/dfa3561d473140bab9cc576e9eb783f0/narkotika-kunskapsunderlag-folkhalsopolitisk-rapport-2010-2-3.pdf>
- Sznitman, S. R. (2008). Drug normalization and the case of Sweden. *Contemporary Drug Problems*, 35(2), 447-480.
- Säkerhetspolitik. (2013). *Globalisering*. Hämtad från:
<http://www.sakerhetspolitik.se/Sakerhetspolitik/Internationell-sakerhet/Globalisering/>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2018). *World Drug Report 2018*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime.
- Yin, R. K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur AB.
- *Zetterqvist, M. (Red.). (2018). *Skolelevers drogvänor 2018* (CAN rapport 178). Hämtad från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) webbplats:
https://www.can.se/contentassets/e2d48881b4f54dc9aae5e6c41d90afc9/skolelevers-drogvänor-2018_webb.pdf

Lagar

- SFS 2000:1225. *Lag om straff för smuggling*. Hämtad från
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20001225-om-straff-for-smuggling_sfs-2000-1225
- SFS 2016:488. *Lag om ändring i narkotikastrafflagen*. Hämtad från
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/narkotikastrafflag-196864_sfs-1968-64
- SFS 1968:64. *Narkotikastrafflag*. Hämtad från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/narkotikastrafflag-196864_sfs-1968-64

Bilaga 1

Artikelmatris

Publikationsår, Land, typ av litteratur	Författare	Titel	Syfte	Metod	Urval	Slutsats och Temaindelning
2004 Sverige Forskningsrapport	Sandra Bullock	Alcohol, drugs and student lifestyle: A study of the attitudes, beliefs and use of alcohol and drugs among Swedish University students	Det övergripande syftet med studien är att informera om den lokala utvecklingen gällande prevention och stöd. Detta har man gjort genom att skaffa sig information kring droganvändning.	Man har använt sig utav en enkätundersökning som skickats ut via post.	Urvalet hamnade på tre universitet/högskolor i Sverige, och det spelade ingen roll på vilken nivå av studier man befann sig på. Totalt så svarade 4575 elever på formuläret och bortfallet låg på 70%	67,1% av eleverna ansåg att det var lätt att köpa cannabis (Tema 1) 25,4% av studenterna hade använt cannabis under sin livstid, 8,9% under de senaste 12 månaderna och 3,2% under pågående termin. Av de 25,4% hade 35% använt 1-2 gånger och 73,6% 10 gånger eller färre (Tema 3)
2005 Sverige Forskningsrapport	Charlotta Fondén & Hanako Sato	Drogbruk eller narkotikamissbruk? Unga och narkotika i självrepresentationer och pressbilder	Forskningsrapporten är indelad i två delar. Del ett behandlar medias rapportering av narkotika och narkotikavårdning bland ungdomar och del två handlar om unga	Kvalitativa intervjuer med unga vuxna kring deras inställning och erfarenheter av narkotika, samt granskning av artiklar ur dagstidningarna	Tidningsartiklar mellan åren 1972-2002 som berörde unga vuxna och ungdomar kopplat till narkotika i nyhetsmanhandling	Dominerande föreställningar har en betydande roll i ungdomarnas identitetsskapande samt är viktiga i förståelsen av deras förhållningssätt till

			drogbrukare och hur de i berättande ger ord på sina drogerfarenheter och sitt förhållnings sätt till droger	inhämtade från CAN:s databas.	granskade s. Gällande intervjuerna så har kriterierna varit att man ska vara mellan 18-29 år och använda droger ibland. Snöbollsurval har används.	olika droger. Ungdomar inte betraktar sig själva som kriminella, även om de i juridisk mening bryter mot lagen genom att använda sig av olagliga droger. Ungdomarna definierar kriminalitet istället utifrån om handlingen skadar andra (Tema 4)
2013 Sverige Forskningsrapport	Torbjörn Forkby & Solveig Olausson & Russell Turner	Cannabisanvändning bland ungdomar: En sammanställning av forskning för kunskapsbaserad prevention	Syftet med rapporten är att skapa en sammanställning av kunskaper från tvärvetenskaplig forskning och nya studier om prevention, tidiga insatser och behandlingsinsatser. Länsstyrelsen har gett ett uppdrag till FoU i Väst/GR att ta fram denna kunskaps-sammanställning	Torbjörn Forkby har varit huvudansvarig för sammanställningen tillsammans med Solveig Olausson och Russell Turner. Dessutom har Maria Ottosson intervjuat forskare och experter.	Framkommer ej.	Från en kartläggning i Göteborg så visar det sig att av de personer som är under 20 år och har ett narkotikamissbruk, hade 75% av dessa cannabismissbruk (Tema 2) År 2011 så hade 2% av niondeklassarna och 4% av gymnasieeleverna använt narkotika i Sverige. Många uppger att de kan skaffa fram droger om

					<p>de så velat. (Tema 2)</p> <p>24 % av studenterna testat substansen någon gång under deras livstid. 8,9% procent har använt det senaste året och 3,2% under hösten 2003.</p> <p>(Tema 3)</p> <p>Resultat från studien visade på att de flesta hade starkt negativa attityder till narkotika. Några ställde sig skeptiska till samhällets och medias information om narkotika, dock menade majoriteten att det är positivt med information om narkotikans skadeverknningar och att ett narkotikafritt samhälle är en bra men samtidigt en realistisk</p>
--	--	--	--	--	---

						vision (Tema 4)
2018 Sverige Kunskaps rapport från CAN (Centraf örbundet för alkohol och narkotika upplysning)	Ulf Guttormsson & Maria Zetterqvist	Narkotika utvecklingen i Sverige 1988-2017	Information om gatuprisutvecklingen på narkotika har samlats in av CAN sedan slutet av 1980- talet. Med gatupris avses priset vid överlåtelse av små mängder i konsument ledet	Datainsamlingen sker via en webbaserad enkät. Enkäten genomförs två gånger per år och rapporterin garna gäller för första respektive andra halvåret.	De individuelle rapportörerna utesluts inom polisen och väljs med avseende på deras kunskaper om den regionala narkotika marknaden. Kriterier angående vilka som svarar på den webbaserade enkäten framkommer ej.	År 1988 låg gatupriset på ca 170;- /gram. År 2017 låg gatupriset på ca 100;- /gram. Denna prisutveckling har dock inte varit stabil. (Tema 1) Beslagsstatistiken visar att polisen har beslagtagnat 523kg hasch & 468kg marijuana år 2012. År 2016 låg siffrorna på 853 kg hasch och 856 kg marijuana. Tullens beslag: 1035 kg hasch och 469 kg marijuana år 2012. År 2016 visar siffrorna 690 kg hasch och 695kg marijuana (Tema 1)
2012 Luxemburg	Björn Hibell & Ulf	2011 ESPAD report: Substance	Huvudsyftet med det europeiska	Datainsamlingen sker via enkätunder	Urvalet är ungdomar mellan 15-	Resultaten visar på att 9% av

Forsknin gsrapport	Guttormsson & Salme Ahlström & Olga Balakireva & Thorrodur Bjarnason & Anna Kokkevi & Ludwig Kraus	use among students in 36 European Countries	skolundersökning om alkohol och andra droger (ESPAD) är att samla in jämförbara data om substansanvändning bland 15-16-åriga europeiska studenter för att övervaka trender inom såväl som mellan länder	sökning i klassrum	16 år i 36 olika europeiska länder.	skolungdomarna i Sverige har en livstidsanvändning av cannabis. Tjeckien har den högsta siffran i Europa med 42%. Sverige ligger således lågt sett över hela Europa. Sedan projektets start 1995 har Sverige legat på samma nivå (Tema 2)
2014 Sverige Vetenskaplig artikel	Faribra Mousavi & Danilo Garcia & Alexander Jimmefors & Trevor Archer & Beatrice Ewalds Kvist	Swedish High-School Pupils attitudes towards drugs in relation to drug usage, impulsiveness and other risk factors	Syftet var att undersöka svenska gymnasieelevers attityder, impulsivitet och könsskillnader i samband med narkotikamissbruk. Risk- och skyddsfaktorer i samband med droganvändning var också intressanta.	Insamlingsmetoden sker via en enkätundersökning.	160 gymnasieelever tillfrågades mellan åldrarna 17-21. 91% av de tillfrågade svarade.	fler män än kvinnor provar på droger, men samtidigt att fler kvinnor än män har positiva attityder till droger. Riskfaktorerna inkluderade så bidrar vänliga drogmiljöer (vänner som använder droger), otillräckliga eller mindre bra familjemiljöer, individuella egenskaper samt impulsivitet till tendensen

						för narkotikabruk (Tema 4)
2014 Sverige Vetenskaplig artikel	Anders Romelsjö & Anna-Karin Danielson & Peter Wennberg & Björn Hibell	Cannabis use and drug related problems among adolescents in 27 European countries: The utility of the prevention paradox	Studien undersöker utbredningen utav cannabisanvändning och drogrelaterade problem bland europeiska ungdomar	Enkätundersökning från ESPAD år 2007. Datan kommer från 27 olika länder med information kring droganvändning.	De analyserade individer som använt cannabis de senaste 12 månaderna. Studien begränsades till de som har fyllt eller kommer fylla 16 år det året som studien genomfördes	Det visade sig att 22% av pojkarna och 21% av flickorna som har använt sig av cannabis, som den enda drogen, även rapporterade om drogrelaterade problem de senaste tolv månaderna. Av individer som har använt sig av cannabis vid ett eller två tillfällen rapporterade 88,8% att de inte haft drogrelaterade problem. Av individer som hade använt sig av cannabis 40 gånger eller fler, rapporterade 44,5% av ungdomarna att de inte haft några problem. (Tema 2)
2015 Sverige Vetenskaplig artikel	Josefin Månsson & Mats Ekendahl	Protecting prohibition: The role of Swedish information symposia in keeping	Syftet med undersökningen är att se hur politiker, tjänstemän, forskare	Man har spelat in 21 stycken föreläsningar inom ämnet, för att sedan	Dessa föreläsningar valdes utifrån geografisk placering och den	Ur ett internationellt perspektiv diskuteras cannabisfrågan mer ur

		cannabis a high-profile problem	argumentera r problemet cannabis	koda och tematisera materialet.	profession ella titeln på föreläsaren	ett skademinskings- och liberaliseringsperspektiv, medan Sverige står fast vid en nolltolerans och förbud av cannabis. De professionella i Sverige betonar att cannabis är ett ungdomsproblem och att drogen vilseleder till dåliga influenser (Tema 4)
2011 Sverige Rapport från Statens folkhälsoinstitut	Statens folkhälsoinstitut	Narkotika – Kunskapsunderlag för Folkhälsopolitisk rapport.	Underlaget för Folkhälsopolitisk rapport 2010 är omfattande och presenteras i flera underlagsrapporter som bland annat ger en fördjupad bild av varje enskilt malområde för folkhälsa. Den här rapporten innehåller underlagsmaterial som har tagits fram för narkotika inom malområde 11 – alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.	Rapporten har arbetats fram av Helena Löfgren och Marit von Rosen, utredare vid avdelningen för drogprevention.	Rapporten har granskats av institutets interna sekretariat för Folkhälsopolitisk rapport 2010.	Den fysiska tillgängligheten kommer att påverka användarnalet av narkotika. Priser, tillgänglighet påverkas av smuggling, politik samt internet-handel. Ett högt pris på narkotikan kan påverka användarnalet. Tillgängligheten kan påstås ha ökat, då priserna har sjunkit och beslagen har ökat (Tema 1) Gällande användand

						<p>et av cannabis så har 9% av männen mellan åldrarna 16-29 använt cannabis, kvinnor 6%. Genomsnittet i europa ligger på 20% (Tema 2)</p>
<p>2018 Sverige Rapport från CAN (Centraförbundet för alkohol och narkotikaupplysning)</p>	<p>Martina Zetterqvist (Red)</p>	<p>Skolelevers drogvanor 2018</p>	<p>I denna rapport redovisas resultat från de årliga drogvanundersökningarna i årskurs 9 och gymnasiet år 2.</p>	<p>Datainsamling har, liksom tidigare år, genomförts under våren med hjälp av anonyma enkäter som besvarats i klassrummen.</p>	<p>Urvalet är ett riksrepresentativt urval, där man har tittat på årskurs 9, samt gymnasie år 2.</p>	<p>2018 var det 8% av pojkarna och 6% av flickorna i årskurs 9 som använt sig av narkotika. Elever i gymnasiet år 2 hade under år 2018 högre siffror, 17% av pojkarna och 14% av flickorna har narkotikafarenheter. Den absoluta majoriteten har använt cannabis, antingen hasch eller marijuana. 96% av gymnasieeleverna med narkotikafarenheter och 91% av eleverna i årskurs nio uppgav att de använt sig av cannabis. Från mitten av 1990-talet och framåt</p>

					<p>har denna siffra sjunkit och under 2018 hade 29% av niondeklarsarna och 24% av gymnasieeleverna uppgett att de använt cannabis enbart vid ett tillfälle. En mer frekvent användning har samtidigt ökat och under 2018 uppgav 21% av cannabiserna niondeklarsarna och 17% av cannabiserna gymnasieleverna att de använt cannabis mer än 20 gånger</p> <p>(Tema 2)</p> <p>År 2018 svarade 26 % bland niondeklarsarna och 39 % bland gymnasieeleverna i årskurs 2 att de under senaste året erbjudits att prova eller få köpa narkotika. Det är betydligt fler än som</p>
--	--	--	--	--	--

						<p>faktiskt använt narkotika den senaste 12 månadersperioden. Relativt många uppger också att de skulle kunna skaffa cannabis inom ett dygn om de önskade. Detta uppger 15% av niondeklarsarna och 28% av gymnasieeleverna. Även dessa nivåer är högre jämfört med hur många som faktiskt använt sig av narkotika. 2018 var 22% av eleverna i årskurs nio och 20% av eleverna på gymnasiet som uppfattade det vara förknippat med stor risk att använda sig av cannabis 1-2 gånger. 51% av både niondeklarsarna och gymnasieeleverna menade att det innebär</p>
--	--	--	--	--	--	---

						en stor risk att bruka cannabis varje helg (Tema 4)
2014 USA Vetenskaplig artikel	Francois Beck & Stephanie Legleye & Pavla Chomynova & Patrick Miller	A Quantitative Exploration of Attitudes Out of Line with the Prevailing Norms Toward Alcohol, Tobacco, and Cannabis Use Among European Students	Syftet med studien är att undersöka 15-16 år gamla studenter vilkas attityder till droganvändning inte "stämmer överens" med de rådande normerna. Vidare är syftet att utforska sällsynta svar jämförelsevis med majoriteten av studenterna	Datan som analyseras kommer från 2003 års ESPAD enkätundersökning. Länderna som är med är Bulgarien, Tjeckien, Ungern, Frankrike, Malta, Slovenien, Sverige och Storbritannien.	Urvalet är att respondenterna är mellan åldrarna 15-16 år, och totalt svarade 22.900 elever på enkäten.	8% av de svenska ungdomarna att de inte vet hur riskabelt det är att prova marijuana eller haschen eller två gånger. 7% vet inte hur riskabelt det är att använda sig av marijuana eller haschen ibland och 7% vet inte hur riskabelt det är att använda sig av marijuana eller haschen regelbundet. (Tema 4) Uppfattningar om risker till cannabisanvändning är låga, så kan det bidra till en ökad användning av drogen. Samtidigt är det vanligt att cannabisanvändare förnekar riskerna. (Tema 2)
2018 Sverige	Isabella Gripe & Anna-	Are changes in drinking related to changes in	Undersöker huruvida förändringar i	Datan omfattar en nationellt representat	Urvalet är svenska studenter mellan	Livstidsanvändningen av cannabis i Sverige

Vetenskaplig artikel	Karin Danielson & Mats Ramstedt	cannabis use among Swedish adolescents? A time-series analysis for the period 1989-2016	alkoholkonsumtionen är förknippade med förändringar i cannabisanvändningen bland svenska ungdomar	iv årlig skolundersökning av alkohol- och drogvanor	åldrarna 15-16 år som täcker åren 1989-2016	har legat på 6-7% från mitten av 1990-talet fram till idag. Däremot har andelen frekvent användning av cannabis genomgått en ökning. (Tema 2)
2018 Sverige Vetenskaplig artikel	Patrik Karlsson & Mats Ekendahl & Isabella Gripe & Jonas Raninen	Individual and school-class correlates of youth cannabis use in Sweden: A multilevel study	Studien undersöker samband mellan skol- och individuella faktorer och cannabisanvändning bland svenska ungdomar.	Metoden var enkätundersökning. Datan kommer från CAN:s databas	Urvalet är att undersökningen görs från klasserna 9, samt årskurs 2 på gymnasiet	I vilka sociala sammanhangen ungdom befinner sig i relaterar även till vilka beteenden och attityder en ungdom har till cannabisanvändning. Eftersom ungdomar spenderar många vakna timmar i skolan tillsammans med sina klasskamrater och att skolan kan anses som en potent formativ institution för ungdomsutveckling, så kan skolmiljön förmodligen anses som ett viktigt sammanhang när det kommer till attityder

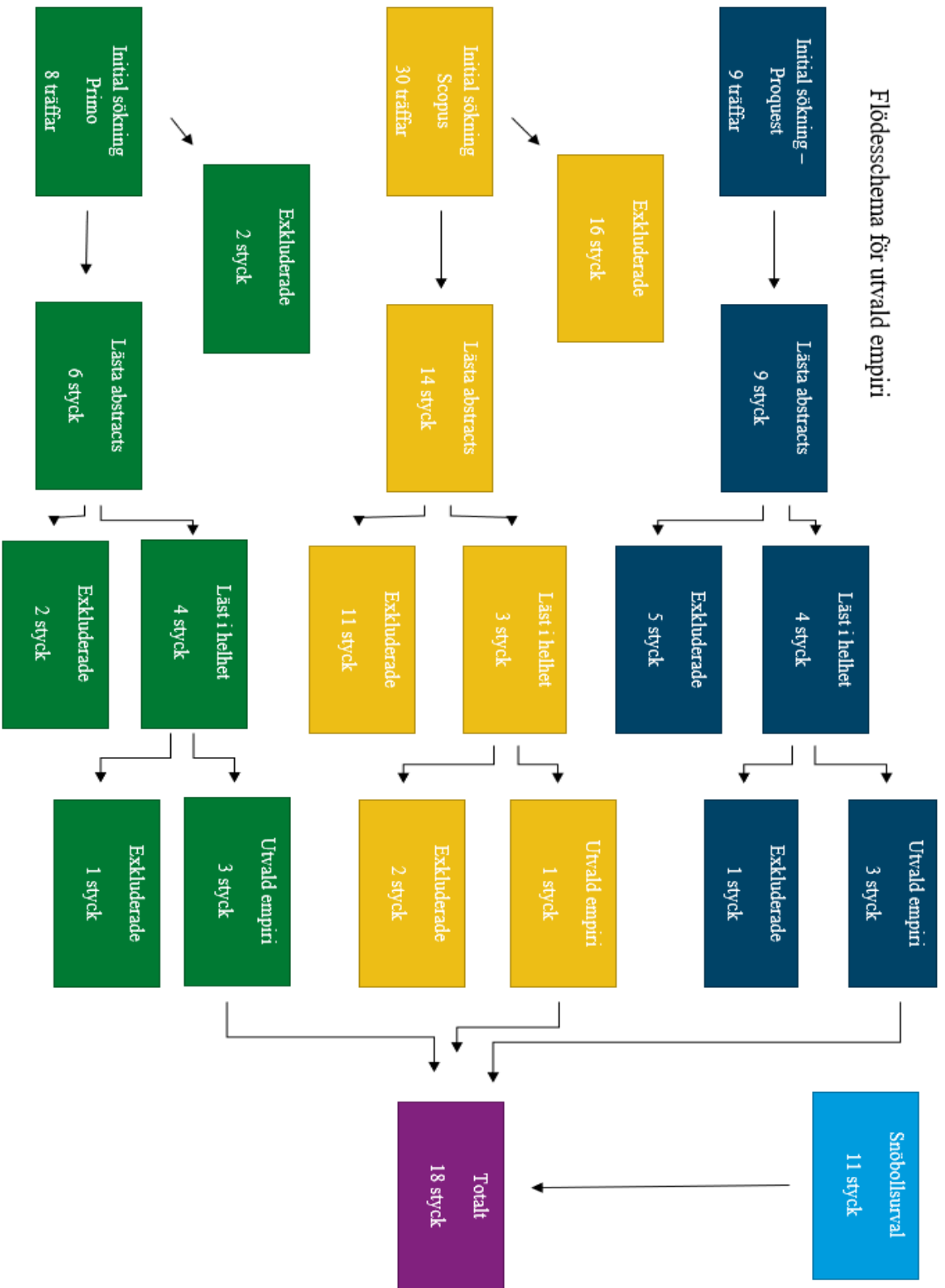
						till cannabis. (Tema 4)
2019 Sverige Vetenskaplig artikel	Patrik Karlsson & Mats Ekendahl & Josefin Månsson & Jonas Raninen	Has illicit drug use become normalised in groups of Swedish youth? A latent class analysis of school survey data from 2012-2015	Syftet med artikeln är att man tittar på ifall individerna som använder droger i ett land där användandet är lågt, där det råder en nolltolerans är mer utsatta än i länder där droger är vanligare förekommande.	Statistik har inhämtats från CAN:s databaser.	Urval har gjorts där man tittar på elever i nionde och elfte klass mellan åren 2012 - 2015. Studien utgår endast från de som rapporterat att de någon gång har använt olagliga droger. Den totala siffran 3374 elever	Cannabis är den vanligaste substansen bland elever som någon gång har använt olagliga substanser. Denna procentsiffrorna låg på mellan 6-8% i klass nio och 15-18% i gymnasiet årskurs två. När man ser till vilka droger som var populärast i urvalet visar siffrorna på att 59,6% av eleverna har använt hasch och 78,2% använt marijuana. Siffrorna visar att 17% av urvalet använder marijuana regelbundet (Tema 3)
2018 Europa Vetenskaplig artikel	Ludwig Kraus & Björn Hibell & Nicki-Nils	Are The Times A-changin'? Trends in adolescent substance use in Europe	Syftet med undersökningen är att försöka estimeratrender inom ungdomars nuvarande cigarett, alkohol och cannabisanvändning	Som datamaterial så har man använt fem "vågor" av material från ESPADs databas. Datan täcker 28 olika	Totalt så medverkar 223.814 pojkar och 211.712 flickor mellan åldrarna 15-16.	Cannabisanvändningen har ökat i södra Europa och i Balkanländerna från mitten av 2000-talet och fram till idag. I västra

			ändning i länder mellan åren 1995-2015		Europa har det varit en klar nedåtgående trend, medan i norra Europa där Sverige inkluderas har trenderna visat på skiftande siffror. Däremot kan det utläsas en nedåtgående trend både bland pojkar och flickor i norra Europa. Sverige tillhör även gruppen med lägst utbredning av cannabis i Europa. (Tema 2)	
2014 Sverige Vetenskaplig artikel	Josefin Månsson	A dawning demand for a new cannabis policy: A study of Swedish online drug discussions	Denna studie undersöker hur online diskussioner om narkotika politiken formuleras i en oppositionell cannabis-diskurs i ett annat prohibitivt land som Sverige.	Studien bygger på en diskursanalys på 56 olika diskussions trådar på Flashback	Urvalet bestod av att hitta diskurser på forumet som talade till studiens syfte.	I svenska diskussioner på internet tenderar det finnas en önskan att förändra den svenska cannabispolitiken som mer följer den internationella trenden och utvecklingen. (Tema 4)

2017 Sverige Doktorsavhandling	Josefin Månsson	Cannabis discourses in contemporary Sweden: Continuity and change	Josefin Månsson har i sin doktorsavhandling undersökt hur cannabis konstrueras i det moderna Sverige, vilka politiska åtgärder framställs som rimliga och rationella och hur sedan internationella trender för cannabis mottas i den svenska kontexten.	Doktorsavhandlingen bygger på tidigare studier som har blivit publicerade av Josefin Månsson.	Framkommer ej	Beroende på sammanhang kan cannabis användning ses som medicinsk, skadlig, rekreativ, men även som beroendeframkallande. De internationella förändringarna när det gäller cannabis, med legalisering och avkriminalisering som följd, påverkar även hur cannabis diskuteras i Sverige. En legalisering och/eller avkriminalisering kan ses både som avskräckande, men även som en potentiell framtida cannabispolitik i Sverige. Tema 4)
2018 Europa Vetenskaplig artikel	Raffaella Palladino & Thomas Honne & Filippa Filippidis	Changes in support for bans of illicit drugs, tobacco and alcohol among adolescents and young adults in Europe, 2008-2014	Studien syftar till att bedöma stödet utav förbud mot tobak, alkohol, och olagliga droger bland ungdomar och unga vuxna i Europa.	Datan som analyserades var från tre "vågor" från "Flash Eurobarometer survey". Datan är från telefonintervjuer.	Åldrarna var mellan 15-24 och totalt inkuderas 37.253 individer från 27 EU-länder.	Medborgarnas inställning till narkotikakontroll påverkar ett lands folkhälsopolitik. Statens Folkhälsoinstitut

						<p>(2011) menar samtidigt att det krävs ett stöd av medborgarna om ett lands kriminalisering av narkotika ska kunna vara effektiv. 89,5% av ungdomarna i Sverige stödde år 2008 ett förbud mot cannabis. År 2014 hade siffrorna bland ungdomarna sjunkit till 69%. Tema 4)</p>
--	--	--	--	--	--	--

Bilaga 2

Bilaga 3

Inklusionskriterier

- Empirin ska bidra med relevant information för att kunna appliceras på en eller flera dimensioner av Parkers normaliseringsteori.
- Empirin ska vara på engelska eller svenska.
- Empirin ska belysa ungdomar/unga vuxna mellan åldrarna 15–25. Sträcker sig åldrarna över dessa gränser, så har en bedömning gjorts att empirin kan inkluderas om studien talar med övervägande majoritet till åldrarna inom den initiala ålderskategorin.
- Empirin ska helst inte vara äldre än 10 år. Två former av empiri från 2004 och 2005 har dock valts att inkluderas, då studien drog stor nytta av att dessa inkluderades.
- Empirin kan både vara av kvalitativ och kvantitativ art.

Exklusionskriterier

- Empirin talar inte till studiens syfte.
- Empirin redovisar inte ett tydligt tillvägagångssätt.
- Empirin sträcker sig för långt över ålderskategorin.
- Empirin är för gammal.
- Slutsatser från empirin är svårtolkat.